



WP4

BECAN Projekat

“Balkanska epidemiloška
studija o zlostavljanju i
zanemarivanju djece“

Grant sporazum broj: 223478,
Zajednički projekat

Fakultet političkih nauka
Univerzitet u Sarajevu

Siječanj/januar 2012



ANALIZA PRIJAVLJENIH SLUČAJEVA (APS) ZLOSTAVLJANJA I ZANEMARIVANJA DJECE (ZZD): IZVJEŠTAJ ZA BOSNU I HERCEGOVINU

U kontekstu Ostvarenja 4.2: “Stope učestalosti prijavljenih ili otkrivenih slučajeva ZZD, tipovi ZZD-a i socio-demografske karakteristike obitelji u 9 balkanskih država“ i Ostvarenja 5.4: “Deset izvješća o rezultatima istraživača (9 na državnoj i 1 na razini Balkana)“ za pripremu projektne obaveze 4.2: “Izvještaj o prijavljenim stopama učestalosti ZZD slučajeva (na razini države i Balkana)“

Projekat

Akronim projekta:	BECAN
Puni naziv projekta:	Balkanska epidemiološka studija o zlostavljanju i zanemarivanju djece
Broj ugovora:	223478
Shema finansiranja:	Zajednički projekat
Datum početka projekta:	1-10-2009
Trajanje projekta:	40 mjeseci
Cilj istraživanja:	Promoviranje zdravog ponašanja kod djece i adolescenata, primjena istraživanja u zdravstvenoj praksi, trendovi zdravlja stanovništva [HEALTH-2007-3.3-1, 3.1-1, 3.2-7]
Web-stranica projekta:	www.becan.eu

Izveštaj

Broj isporuke:	4.2 (+Ostvarenja 4.2 i 5.4)
Naziv isporuke:	Izveštaj o stopama učestalosti prijavljenih slučajeva ZZD-a (na državnom i balkanskom nivou)
Rok za isporuku:	38 mjesec
Stvarni datum podnošenja:	40 mjesec
Autori:	Jelena Brkić Šmigoc, Emir Vajzović, Selma Mameledžija, Ratko Dokić
Korisnik:	Univerzitet u Sarajevu, Fakultet političkih nauka, Bosna i Hercegovina
Radni paket br.:	4
Naziv radnog paketa:	Analiza prijavljenih slučajeva
Voditelj radnog paketa:	Institut za zaštitu zdravlja djece-Odsjek za mentalno zdravlje i socijalno staranje
Učesnici u radnom paketu:	CRCA-AL, SWU-BG, UNIZG-HR, UniCIPsy-FYRoM, UBB-RO, FASPER-RS, AAHD-TR, FPN-BiE
Osobe i mjeseci za isporuku:	306,76 (ICH- GR: 92, CRCA-AL: 11, SWU-BG: 8, UNIZG-HR: 34,36, UniCIPsy-FYRoM: 21, UBB-RO: 44,4, FASPER-RS: 40, AAHD-TR: 15, FPN-BiH: 41)
Nivo diseminacije:	PU
Priroda:	R
Verzija:	Finalna
Broj stranica (+ naslovnica):	62
Ključne riječi:	slučaj, zlostavljanje i zanemarivanje djece (ZZD), praćenje, pojavnost, oblici zlostavljanja, staratelj, počinitelj, obitelj, institucije, službe, arhive, baze podataka

SAŽETAK

Svakoga dana u svijetu milijuni djece su žrtve nasilja. Nasilna djela se događaju u obiteljskom okruženju, u školi, na ulici. Fenomen nasilja je kompleksan i nije ga jednostavno istraživati, prevenirati, držati pod kontrolom i suzbijati. Prvi značajniji i sveobuhvatniji međunarodni projekat na području Jugoistočne Europe u oblasti zlostavljanja i zanemarivanja djece proveden je u vremenskom periodu od 2009. do 2012. godine pod nazivom "Balkanska epidemiološka studija zlostavljanja i zanemarivanja djece" (B.E.C.A.N.). Projekat je realiziran na području: Albanije, Bosne i Hercegovine, Bugarske, Hrvatske, F.Y.R. Makedonije, Grčke, Rumunjske, Srbije i Turske.

Analiza prijavljenih slučajeva zlostavljanja i zanemarivanja djece (*APS-Case-Based Surveillance Study, CBSS*) o čijim rezultatima govorimo u ovom izvještaju, imala je za cilj odrediti stopu učestalosti zlostavljanja i zanemarivanja djece (ZZD) na temelju već postojećih podataka preuzetih iz arhiva agencija uključenih u postupanje sa slučajevima ZZD (to su službe za zaštitu djece, zdravstvo, pravosuđe i policija, te nevladine organizacije). Podaci su prikupljeni iz ustanova koje djeluju u istim geografskim područjima u kojima je provedeno epidemiološko istraživanje, te za isti vremenski period (tijekom 2010. godine). U fokusu istraživanja bila je evidencija sadržaja podataka koje institucije prikupljaju o djeci žrtvama zlostavljanja, o nasilnom događaju, podaci vezani za počinitelja/e, skrbnika i informacije o obitelji. Istovremeno je APS imala za cilj prepoznati postojeće mehanizme praćenja pojave zlostavljanja i zanemarivanja, tamo gdje je to bilo moguće, i dati opći pregled karakteristika prakse nadziranja/praćenja ove pojave u svakoj od zemalja sudionica.

Bosna i Hercegovina, zemlja opterećena (po)ratnim i tranzicijskim iskustvima, nažalost, nije iznimka u problemu praćenja zlostavljanja i zanemarivanja djece.

U Bosni i Hercegovini ulogu vodeće vladine agencije za rješavanje slučajeva nasilja nad djecom imaju centri za socijalni rad (CSR). U Federaciji BiH postoji 71 općinski centar i 10 kantonalnih centara za socijalni rad. U Republici Srpskoj postoji 44 centra socijalnog rada i 18 centara za socijalni rad i zaštitu djece koji funkcioniraju kao općinska vlast. Centar za socijalni rad je institucija u kojoj dijete, žrtva nasilja može dobiti profesionalnu pomoć, odgovarajuće liječenje, savjetodavne i terapeutske usluge i ostalu potrebnu pomoć u svrhu svoje zaštite.

Praćenje pojave zlostavljanja i zanemarivanja u BiH je fragmentirano, te su različiti sustavi neusporedivi i teško međusobno uskladivi. Ovo za posljedicu ima činjenicu da nemamo jasnu i pouzdanu sliku o problemu ZZD što može voditi ka podcjenjivanju razmjera ovoga problema. Centri za socijalni rad su identifikovani za ključne državne institucije za rješavanje nasilja nad djecom u porodici, stoga prijavljeni slučajevi u ovim institucijama čine predmet ove studije u BiH. Shodno raspoloživim novčanim sredstvima i vremenskim ograničenjima nije bilo moguće obuhvatiti ukupno 43 centra za socijalni rad koja djeluju u područjima/općinama u kojima je provedeno epidemiološko istraživanje, kako je to na samom početku bilo planirano. Stoga, istraživanje je provedeno na prigodnom uzorku od 19 centara širom BiH koji su procesu

prikupljanja podataka prijavili da u arhivama imaju evidentirano više od 5 slučajeva zlostavljanja i zanemarivanja djece uzrasta 11, 13 i 16 godina u 2010. godini.

Provedba analize prijavljenih slučajeva zlostavljanja i zanemarivanja djece u BiH imala je složenu dinamiku. Provedba studije uključujući: prijevod i prilagodbu instrumentarija, provedbu obuke za istraživače, inicijalno prikupljanje podataka od centara za socijalni rad, pribavljanje potrebnih dozvola nadležnih ministarstava, prikupljanje podataka u centrima, te njihovu obradu i analizu, trajala je od početka decembra 2010. godine do kraja januara 2013. godine. Neki od osnovnih nalaza istraživanja izloženi su nastavku.

Na osnovu prikupljenih podataka i analize može se zaključiti da unutar centara za socijalni rad nema jasno i ujednačeno definirane pojave ZZD. U skladu s tim predmeti u CSR se vode pod drugim problematičnim ponašanjima (nasilje u porodici, mirenje bračnih partnera, alkoholizam i druge ovisnosti člana porodice, rad sa osobama sa smetnjama u mentalnom zdravlju i slično) te se može očekivati da mnoge žrtve zlostavljanja i zanemarivanja ne budu otkriveni. CSR nemaju strukturirane obrasce za prijavu događaja nasilja nad djecom. Podaci koji se vode o ZZD često su šturi ili nepotpuni. U većini centara nema specijaliziranih službi koje se posebno obučene za rad sa djecom žrtvama zlostavljanja i zanemarivanja.

Uslijed svega navedenog nameće se prijeka potreba razvoja i **standardizacije** sustava vođenja podataka i praćenja o djetetu žrtvi zlostavljanja i zanemarivanja. Nameće se potreba za unapređenjem i revizijom **vrste podataka** koji se prikupljaju u slučajevima nasilja nad djecom.

Uspostavljanje detaljnog i ujednačenog sustava evidentiranja u različitim institucijama i organizacijama (kako vladinim, tako i nevladinim) uključenih u rad na slučajevima nasilja nad djecom doprinosi otkrivanju stvarne slike o incidenciji prijavljenih slučajeva zlostavljanja i zanemarivanja djece u nekoj državi što može biti polazna točka za utvrđivanje ozbiljnosti problema.

Pored navedenoga, važno je istaknuti da je potrebno pokrenuti cijeli niz profesionalnih edukacija i osnaživanje stručnjaka zaposlenih u CSR u odjelima za rad sa djecom žrtvama zlostavljanja i zanemarivanja u obitelji.

INFORMACIJE O DOKUMENTU

SAŽETAK

SADRŽAJ

Popis tablica

POGLAVLJE A: UVOD I POZADINA

A.1. Projekat BECAN

A.2. Analiza prijavljenih slučajeva (APS) zlostavljanja i zanemarivanja djece (ZZD) u BiH:
Pozadina, svrha i ciljevi

A.3. Trenutna situacija u praćenju/monitoringu ZZD u BiH

A.4. Potreba za razvojem/poboljšanjem sistema praćenja/monitoringa ZZD

A.5. Izazovi analize prijavljenih slučajeva ZZD u BiH

POGLAVLJE B: METODOLOGIJA

B.1. Organizacija analize prijavljenih slučajeva ZZD u BiH

B1.1. Vremenski okvir

B.1.2. Identifikacija kvalificiranih službi koje su izvor podataka za APS

B.1.3. Priprema istraživačkih instrumenata za BiH

B.1.4. Obuka istraživačkog tima

B.2. Proces prikupljanja podataka

POGLAVLJE C: REZULTATI ANALIZE PRIJAVLJENIH SLUČAJEVA ZZD U BiH

C.1. Opis službi koje su učestvovale u istraživanju i njihovih arhiva/ baza podataka

C.2. Incidencija zlostavljanja i zanemarivanja djece u BiH

C.2.1. Ranjivost djece prema ZZD i specifični oblici zlostavljanja

C.2.2. Obilježja djece žrtava ZZD

C.2.3. Obilježja obitelji i domaćinstava ZZD

C.2.4. Podaci o počinitelju/ima

C.2.5. Obilježja počinitelja i skrbnika

C.2.6. Institucije uključene u praćenje slučajeva ZZD

C.3. Potpunost dokumenata koji se odnose na obilježja prijavljenih slučajeva ZZD: lekcije naučene iz vrijednosti koje nedostaju

POGLAVLJE D. RASPRAVA I ZAKLJUČAK

PREPORUKE

Literatura

ANNEX

ANNEX I: Popis organizacija koje su ustupile podatke

ANNEX II: Obrazac za izdvajanje podataka dio I i II

ANNEX III: Priručnik za istraživače

POPIS TABLICA

Tablica C.1.1 Organizacije / usluge koji su sudjelovale u analizi evidentiranih slučajeva pružajući pristup svojim arhivima / baze podataka prema geografskoj regiji

Tablica C.1.2 Profil organizacija / službi koje su dostavile podatke za analizu evidentiranih slučajeva

Tablica C.1.3 Glavna obilježja arhiva / baza podataka iz kojih su podaci izvedeni

Tablica C.2.1 učestalost zlostavljanja djeteta po obliku ZZD, dobi, spolu i geografskom području

Tablica C.2.2 Status ZZD je obrazložen za djecu 11, 13 i 16 godina starosti, po obliku zlostavljanja i geografskom području (za godinu 2010.)

Tablica C.2.1.1 Zasebni odnosi za više oblika zlostavljanja po dobi, spolu i geografskom području

Tablica C.2.1.2 Fizičko zlostavljanje: Specifične vrste fizičkog zlostavljanja, zadate ozljede i težina ozljede po spolu i dobi (za godinu 2010.)

Tablica C.2.1.3 Seksualno zlostavljanje: Specifične vrste seksualnog zlostavljanja po spolu i dobi (za godinu 2010.)

Tablica C.2.1.4 Psihičko zlostavljanje: Specifične vrste psihičkog zlostavljanja po spolu, dobi i geografskom području (za godinu 2010.)

Tablica C.2.1.5 Zanemarivanje: Specifične vrste zanemarivanja po starosti, spoli i geografskom području (za godinu 2010.)

Tablica C.2.1.6 jedan ili više oblika zlostavljanja po spolu, dobi i geografskom području (za godinu 2010.)

Tablica C.2.2.1 ZZD obilježja žrtava po spolu i dobi

Tablica C.2.2.2 Dijete- obilježja žrtava fizičkog zlostavljanja

Tablica C.2.2.3 Dijete- obilježja žrtava seksualnog zlostavljanja

Tablica C.2.2.4 ZZD obilježja žrtava psihičkog zlostavljanje

Tablica C.2.2.5 Dijete- obilježja žrtava zanemarivanja

Tablica C.2.3 djeca-žrtve Obitelj i kućanstvo - obilježja po obliku zlostavljanja

Tablica C.2.4 Počinitelji i njegovatelji

Tablica C.2.5.1 obilježja djece po obliku zlostavljanja

Tablica C.2.5.2 skrbnici koji su također počinitelji obilježja po obliku zlostavljanja

Tablica C.2.5.3 obilježja skrbnika po obliku zlostavljanja

Tablica C.2.6.1 Institucije uključene u evidentiranje slučajeva ZZD

Tablica C.2.6.2 Preporuke prema uslugama i uslugama za djecu-žrtve i njihove obitelji po obliku zlostavljanja

Tablica C.3 Raspoloživost podataka prema obilježjima ZZD

POGLAVLJE A: UVOD I POZADINA

A.1. Projekat BECAN

Prvi značajniji i sveobuhvatniji međunarodni projekat na području Jugoistočne Europe u oblasti zlostavljanja i zanemarivanja djece proveden je u vremenskom periodu od 2009. do 2013. godine pod nazivom "Balkanska epidemiološka studija zlostavljanja i zanemarivanja djece" (B.E.C.A.N.). Projekat je realiziran na području: Albanije, Bosne i Hercegovine, Bugarske, Hrvatske, F.Y.R. Makedonije, Grčke, Rumunjske, Srbije i Turske. Europska komisija je financijski podržala ovaj projekat u sklopu sedmog EU okvirnog programa za istraživanje i inovacije (FP7/2007-2013)¹, te partnerske organizacije koje su sudjelovale u projektu. Koordinator projekta bio je Institut za zdravlje djece, Odjel za mentalno zdravlje i socijalnu skrb, Centar za istraživanje i prevenciju zlostavljanja i zanemarivanja djece (ICH-MZSS), u Ateni (Grčka), dok su nacionalni koordinatori za svaku od zemalja sudionica bile sljedeće organizacije:

- Dječji centar za ljudska prava u Albaniji (Albanija)
- Katedra za medicinske društvene znanosti, Sveučilište "Neofit Rilski" (Bugarska)
- Fakultet političkih nauka, Univerzitet u Sarajevu (Bosna i Hercegovina)
- Studijski centar socijalnog rada, Pravni fakultet, Sveučilište u Zagrebu (Hrvatska)
- Sveučilišna klinika za psihijatriju, Sveučilište u Skopju (Makedonija)
- Katedra za socijalni rad, Fakultet za sociologiju i socijalni rad, Sveučilište Babes-Bolyai (Rumunjska)
- Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju, Univerzitet u Beogradu (Srbija)
- Udruga liječnika hitne pomoći (Turska)

Istituto degli Innocenti (Italija) proveo je evaluaciju projekta, dok je za eksterni znanstveni nadzor projekta bio zadužen prof. Kevin Browne, voditelj SZO Centra za skrb i zaštitu djece (Velika Britanija), te voditelj Ocjela za forenzičku psihologiju i zdravlje djece, Instituta za rad, zdravstvo i organizaciju, Sveučilište u Nottinghamu.

Projekat BECAN uključivao je planiranje i provedbu epidemiološkog istraživanja na području svih devet zemalja, kao i analizu prijavljenih slučajeva zlostavljanja i zanemarivanja djece u referentnim službama ovih devet balkanskih zemalja.

Epidemiološka istraživanja imala su za cilj istražiti prevalenciju i incidenciju zlostavljanja i zanemarivanja djece (ZZD) kroz reprezentativne uzorke opće populacije učenika koji pohađaju tri razreda čija su polaznici većinom djeca od 11, 13 i 16 godina. Podaci su prikupljeni iz dva izvora, od djece i roditelja, odnosno, kroz usklađene parove djece i njihovih roditelja korištenjem ICAST upitnika (ICAST-CH i ICAST-P) prilagođenih ciljevima i potrebama BECAN projekta. Dodatna istraživanja su provedena na prigodnim uzorcima djece koja su odustala od školovanja u zemljama gdje su stope napuštanja školovanja visoke, kako bi se procijenili pokazatelji zlostavljanja i zanemarivanja na državnoj razini.

Analiza prijavljenih slučajeva zlostavljanja i zanemarivanja djece (APS)-*Case-Based Surveillance Study*, CBSS-o čijim rezultatima govorimo u ovom izvještaju, imala je za cilj odrediti stopu učestalosti zlostavljanja i zanemarivanja djece (ZZD) na temelju već postojećih podataka preuzetih iz arhiva agencija uključenih u postupanje u slučajevima ZZD (to su službe za zaštitu djece, zdravstvo, pravosuđe i policija, te nevladine organizacije). Podaci su prikupljeni iz ustanova koje djeluju u istim geografskim područjima u kojima je

provedeno epidemiološko istraživanje, te za isti vremenski period (tijekom 2010. godine). U fokusu istraživanja bila je evidencija sadržaja podataka koje institucije prikupljaju o djeci žrtvama zlostavljanja, o nasilnom događaju, podaci vezani za počinitelja/e, skrbnika i informacije vezane za obitelj. Istovremeno je APS imala za cilj prepoznati postojeće mehanizme praćenja pojave zlostavljanja i zanemarivanja, tamo gdje je to bilo moguće, i dati opći pregled karakteristika prakse nadziranja u svakoj od zemalja sudionica. Uz to, budući da je u literaturi općepoznato da su stvarne stope ove pojave znatno veće od broja poznatih slučajeva ili slučajeva koje su prijavljene institucijama koje prate ZZD, poređenje stope učestalosti ZZD-a dobivene epidemiološkim istraživanjem s jedne strane i analizom prijavljenih slučajeva s druge strane pruža dokaze o postojanju fenomena „ledenog brijega“ u pojavi zlostavljanja i zanemarivanja.

U kontekstu projekta BECAN izgrađene su državne mreže agencija (vladinih i nevladinih) koje rade u području dječje zaštite, i to iz područja socijalne skrbi, zdravstva, zakonodavstva, obrazovanja i policije. U zemljama učesnicama ukupno je razvijeno 9 takvih mreža sa više od 430 agencija – članova. Proveden je širok dijapazon promotivnih aktivnosti koje su uključivale organizaciju državnih konferencija i jedne međunarodne konferencije, potom znanstvene radove, izlaganja na znanstvenim skupovima i sastancima, publikacije u tisku/medijima, objavljivanje izvještaja, i slično. (više informacija o aktivnostima u projektu su dostupne na: www.becan.eu).

Konačno, cilj projekta BECAN bio je uključiti sve navedene rezultate uključujući dobivene nalaze, stečeno iskustvo i umrežavanje resursa u sveobuhvatne izvještaje na nacionalnoj i međunarodnoj razini, što bi moglo olakšati izradu i primjenu socijalnih politika temeljenih na dokazima i njihovoj primjeni u cilju unapređenja rada službi za dječiju zaštitu.

Ovaj izvještaj detaljno opisuje metodologiju i osnovne rezultate studije praćenja slučaja koja je provedena u Bosni i Hercegovini na uzorku 17 centara za socijalni rad koji su prijavili slučajeve ZZD-a za djecu uzrasta od 11, 13 i 16 godina u 2010.god.

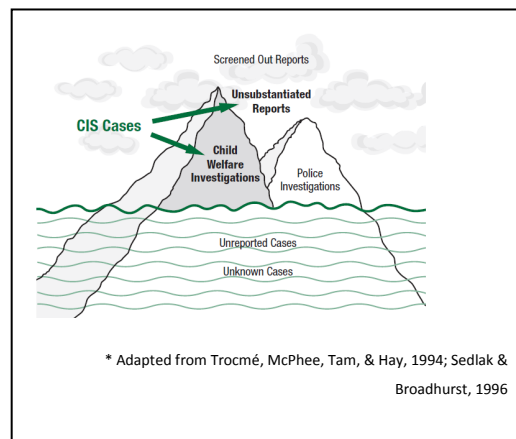
A.2. Analiza prijavljenih slučajeva u Bosni i Hercegovini: Pozadina, ciljevi i svrha

Istraživanje i intervencije vezane za ZZD se još uvijek suočavaju sa ozbiljnim poteškoćama usprkos velikom trudu i neosporivom napretku koji je postignut do sada. Kao prvo, još uvijek postoje značajne razlike između broja prijavljenih slučajeva i aktualne incidencije i prevalencije zlostavljanja djece. Prevalencija i incidencija ove pojave su još uvijek nepoznate u većem dijelu svijeta. Ovo predstavlja problem u epidemiološkom shvaćanju ovoga fenomena budući da ne prikazuje stvarno stanje zasjenjujući cjelovitu sliku i na taj način smanjuje učinkovitost adekvatnih intervencija. Osim toga, čak i danas, postoje različite definicije kojima se koriste službe i stručnjaci. Postoji jaz između instrumenata korištenih za istraživanje i onih kojih se koriste za praćenje/nadzor. Treće, s obzirom na prirodu problema, potreban je interdisciplinarni pristup u praćenju i istraživanju pojave (od zdravstvenih, društvenih i pravnih znanstvenih rasprava) no, i tu nailazimo na niz različitih metodoloških pristupa koji proizlaze iz različitih disciplina. Tu leži još jedan problem koji se, ponekad pojavljuje, a to je neusporedivost zdravstvenih, društvenih i pravnih postupaka koji trebaju tretirati pojedinačni slučaj zlostavljanja djeteta. Osim toga, s obzirom da moderno društvo postaje senzibilizirano za problem zlostavljanja djeteta, ovo pitanje je iznimno opterećeno i u tom smislu. Na temelju svega iznad spomenutog, čini se da donosioci odluka često ostaju bez ključnih informacija pri davanju prioriteta izvorima i usklađivanju

procedura što ponekad rezultira djelomičnim intervencijama, kampanjama i mrežama. Osim toga, čini se da unutar EU pitanja vezana za zlostavljanje djece nailaze na velike probleme prilikom određivanja harmonizacije procedura i ujedinjavanju zdravstva.

Studija BECAN ima za cilj pozabaviti se navedenim pitanjima pokušavajući ostvariti napredak u odnosu na postojeće uvjete. Ciljevi BECAN projekta bili su s:

- Otkrivanje realnije slike vezane za razlike u incidenciji među prijavljenim i sakrivenim slučajevima zlostavljanja i zanemarivanja kod djece koja pohađaju školu u balkanskim državama putem pristupa državnim bazama podataka prijavljenih slučajeva ZZD-a i prikupljanje epidemioloških podataka.
- Kroz upotrebu zajedničkih instrumenata za prikupljanje podataka iz svih mogućih izvora podataka i korištenje zajedničke definicije žele se pružiti usporedivi i kompatibilni podaci o ZZD-u koji će pomoći budućim istraživanjima i boljem razumijevanju obilježja ZZD-a.



Nastavak praćenja ZZD-a na godišnjem nivou će osigurati dugoročno promatranje problema i time doprinijeti boljem razumijevanju učinkovitosti programa intervencije i prevencije, te korekciju neadekvatnih odluka.

Kada su u pitanju studije koje se bave razlikama između prijavljene i sakrivene incidencije i prevalencije, čak i danas, diljem svijeta, ne postoji puno općeprihvaćenih studija na temelju slučajno odabranog uzorka iz opće populacije. S te točke gledišta, studija BECAN je pionirski pokušaj u identificiranju (a) prevalencije i incidencije zlostavljanja djece u slučajno odabranom uzorku i (b) identificiranju razlika između rezultata istraživanja temeljenih na populaciji i prijavljenim slučajevima zlostavljanja. Na taj način će se otkriti realnija slika i pojasniti odnos između prijavljenih i sakrivenih slučajeva (što će se postići putem smjernica/milestones 2. i 9. i o tome izvjestiti u finalnom izvješću za EC). U skladu s time će se moći identifikovati niz indikatora vezanih za stvarnu učestalost/incidenciju, prevalenciju i uočene društveno demografske i regionalne razlike zlostavljanja djeteta u odnosu na prijavljene/registirane slučajeve (što će se postići putem smjernica 2., 4. i 9. i o tome izvjestiti u finalnom izvješću za EC).

Analiza prijavljenih slučajeva (APS) zlostavljanja i zanemarivanja djece - *Case-based surveillance study (CBSS)*

U sklopu BECAN projekta planirana je provedba Analize prijavljenih slučajeva u svih 9 balkanskih država u istim geografskim područjima i u istom vremenskom periodu kao i epidemiološko istraživanje.

Svrha i ciljevi - BECAN Analiza prijavljenih slučajeva, koja je predmet ovoga izvještaja, predstavlja sistemске napore u prikupljanju ZZD podataka iz već postojećih arhiva i baza podataka agencija i službi uključenih u rad sa ZZD slučajevima kao što su dječja zaštita, zdravstvo, pravne i političke službe i nevladine organizacije. U isto vrijeme ovom analizom nastojalo se definirati postojeće mehanizme praćenja ovoga fenomena.

Primarni cilj APS-a je istražiti stope učestalosti svih oblika ZZD, odnosno broj zlostavljene djece u jednoj godini uključujući dokazane, nedokazane i slučajeve pod sumnjom. Podaci se temelje na postojećim mehanizmima praćenja ZZD u različitim agencijama iz 9 balkanskih država za određeni vremenski period.

Prevalencija ZZD-a odnosi se na broj zlostavljanih osoba u bilo kojem razdoblju njihovog života. Budući da će se prikupljeni podaci odnositi na konkretan vremenski period od 12 mjeseci, procjena prevalencije ZZD-a nije moguća i stoga ne ulazi u okvir ove studije.

Drugi cilj ove studije je usporedba rezultata sa rezultatima epidemiološkog istraživanja. Na ovaj način će se pokušati odgovoriti na pitanje kako nesustavno bilježenje ZZD slučajeva (prijavljenih/otkrivenih) u nekim od zemalja učesnica, a kako sustavno bilježenje u nekim drugim zemljama članicama prikazuje stopu prevalencije ZZD-a. Očekuje se da će takva usporedba na državnom nivou otkriti realniju sliku vezano za razlike između prijavljenih i sakrivenih slučajeva ZZD-a kod školske djece u ovih 9 balkanskih država. Prema tome, dobiveni rezultati se mogu koristiti kao indikator "procjene potreba" pomoću kojeg će se odrediti eventualne slabosti postojećih mehanizama praćenja u svakoj od ovih zemalja čak i u onima u kojima već postoji vrlo jasan sustav praćenja ZZD-a. Zaključci iz Analize Prijavljenih Slučajeva i usporedba rezultata sa rezultatima epidemiološkog istraživanja mogu se koristiti kao osnova za razvoj strateškog plana i uspostavljanja trajnih sustava praćenja/nadzora ZZD-a na državnom nivou u zemljama u kojima ne postoji takav sustav ili poboljšanju postojećih sustava. Osim toga, ovi podaci mogu biti polazna točka za analizu osnovnih pitanja vezanih za uzroke varijacija između i unutar ovih zemalja, kultura i etničkih grupa.

Definiranje razlika između epidemiološkog istraživanja i rezultata APS-a unutar svake zemlje i usporedba tih razlika između svih zemalja će prikazati kvalitetu već postojećih sustava praćenja ZZD-a u smislu njihove upotrebe, jednostavnosti, fleksibilnosti, prihvaćenosti, senzibiliteta, specifičnosti, reprezentativnosti, vremenskim okvirima i izvorima budući da se sada koriste različite metodologije, instrumenti i mehanizmi za promatranje ZZD-a i time ukazati što se pokazalo učinkovitijim pri praćenju ZZD-a.

Specifični ciljevi BECAN APS-a su:

- Određivanje stope učestalosti/incidencije ZZD-a odnosno određivanje obima problema na temelju već postojećih podataka u istom geografskom području i u istom vremenskom periodu za koji će biti provedena epidemiološka studija u ovih 9 balkanskih država.
- Prikupljanje podataka o zlostavljanju djece iz različitih izvora svake od zemalja učesnica; ti podaci uključuju obilježja pojedinačnih slučajeva uključujući naziv slučaja, dijete, nasilni doživljaj, počinitelja(e), skrbnika, obitelj, domaćinstvo, prethodna zlostavljanja, uključene službe i informacije o službama koje pružaju relevantne informacije (vidjeti "indikator koji treba istražiti"). Cilj je, na temelju ovih informacija, odrediti profil zlostavljene djece i njihovih obitelji, odrediti potencijalne rizične faktore i obilježja rizičnih skupina kako bi se istražila ozbiljnost ZZD-a u smislu trajanja i nastalih povreda, te prikupiti rezultate istraživanja uključujući stope dokazanih slučajeva, smještaja u domove, obraćanje pravosudnim organima i krivično gonjenje.
- Prikupljanje podataka vezanih za značajke postojećih sustava praćenja ZZD-a, određivanje zajedničkih obrazaca i razlika među korištenim metodama i instrumentima navodeći podatke o

trenutnoj situaciji u zemljama učesnicama. U svrhu ispunjenja ovog cilja prikupljat će se podaci vezani za identitet službi koje pohranjuju i čuvaju podatke o ZZD-u, njihovom pravnom statusu, sektoru kojem pripadaju i njihovoj misiji, njihovoj veličini (broju djelatnika i broju slučajeva ZZD-a), osobama koje su radile na bilježenju slučajeva i o tome da li su prošle odgovarajuće obuke za rad na ZZD slučajevima, izvorima upućivanja, da li je uveden i izvršen pregled programa, kao i da li te službe prikupljaju statističke podatke o ZZD-u. Osim toga, prikupljat će se podaci o značajkama prikupljenih podataka odnosno format/oblik prikupljenih podataka (baza podataka ili arhiva, elektronski način ili papir), vremenski period kojeg pokriva arhiva/baza podataka, da li je korišten određeni „obrazac za bilježenje ZZD-a“, vrsta slučajeva uvedenih u zapisnik i da li je uz zapisnik raspoloživa i dodatna dokumentacija u službama.

Ovo su specifični indikatori koji imaju za cilj:

- Izmjeriti obim ZZD-a (ukupnu incidenciju/učestalost i incidenciju po vrsti ZZD-a i statusu dokazanih slučajeva),
- Odrediti rizike ZZD-a vezane za dijete, obitelj i domaćinstvo, obilježja počinitelja i njegovu izloženost zlostavljanju u djetinjstvu
- Odrediti obilježja postojećih arhiva/baza podataka i službi koje prikupljaju ZZD podatke ili bilježe ZZD slučajeve

A.3. Trenutna situacija u praćenju/monitoringu ZZD-e u BiH

Bosna i Hercegovina, zemlja opterećena (po)ratnim i tranzicijskim iskustvima, nažalost, nije iznimka u problemu praćenja zlostavljanja i zanemarivanja djece.

Kompleksna administracijska i politička organizacija države BiH predstavlja izazov za uspostavljanje jedinstvenog pristupa u praćenju sprječavanju ZZD-a, prikupljanja podataka i jedinstvenog pravnog okvira. Bosna i Hercegovina je administracijski podijeljena na dva entiteta i jedan distrikt: Federaciju Bosne i Hercegovine (FBiH), Republiku Srpsku (RS) i Brčko distrikt (BD BiH). Federacija BiH se sastoji od 10 kantona koje čine mnogobrojne općine. Republika Srpska ima samo općinski nivo lokalne samouprave. Brčko distrikt je posebna administracijska jedinica sa nekoliko općina.

Stanje po pitanju praćenja pojave zlostavljanja i zanemarivanja u BiH je zabrinjavajuće. U Nacrtu strategije za borbu protiv obiteljskog nasilja u RS-u 2009.-2013. (Vlada RS-a, 2009) navodi se kako Republika Srpska nema niti jednu bazu podataka za prikupljanje informacija o žrtvama obiteljskog nasilja, a svaka institucija ili nevladina organizacija koja radi na ovome problemu ima svoju vlastitu bazu podataka koja se temelji na kriterijima koje je odredila zasebno svaka od tih institucija. Stanje u Federaciji BiH još je kompleksnije. Podaci prikupljeni tijekom pisanja ovog izvješća potvrđuju tu neusuglašenost i ukazuju na zaključak da postojanje različitih strategija i metodologija u istraživanju čini usporedbu i analiziranje ZZD podataka veoma teškim. Jedino dostupno sveobuhvatno izvješće u BiH koje se bavilo sprječavanjem nasilja nad djecom je *Inicijalno izvješće o nasilju nad djecom u Bosni i Hercegovini* kojeg je sačinilo Vijeće za djecu Bosne i Hercegovine u suradnji sa međunarodnom organizacijom Save the Children Norway (*Vijeće za djecu Bosne i Hercegovine*, 2006). Mnogobrojne organizacije i institucije su radile zajedno na

ovome projektu, a kako bi istakle ozbiljnost ovog problema prikupljale su relevantne podatke za prikazivanje situacije. Obrađeni podaci su prikupljeni za period od 4 godine (2000-2003) korištenjem jedinstvene istraživačke metodologije na prostoru cijele Bosne i Hercegovine. Ciljana skupina su bila djeca izložena nasilju i djeca u sukobu sa zakonom. Međutim, rezultati su pokazali da se relativno mali broj institucija odazvalo ovom istraživanju i predalo tražene podatke za ovo izvješće. Obrazovne i zdravstvene institucije nisu predale podatke o zabilježenim slučajevima ZSD-a u svojim registrima što je jedan od velikih nedostataka ovog izvješća. Na žalost niti jedan takav napor tadašnjeg Vijeća za djecu u toku četiri godine nije ponudio podatke u kojima je vidljiva jasna prevalencija i incidencija pojave zlostavljanja i zanemarivanja djece.

Na širem planu u BiH postoji mnogo institucija kojima je misija, između ostalog, i socijalna, pravna, sigurnosna ili neka druga zaštita djeteta, te ćemo u narednih nekoliko redaka prikazat djelovanje samo onih koje se ovom problematikom bave izravnije bilo kroz programe prevencije, intervencije, praćenja i dr.

Od vladinih institucija želimo posebno istaknuti Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice u BiH koje ulaže značajne napore u oblasti prava djeteta, tj. koordinacija i monitoring dječjih prava u BiH. Iako je u sastavu ovoga ministarstva djelovalo Vijeće za djecu, ono je na žalost rasformirano, tako da Ministarstvo djeluje po radnim grupama i na taj način kordinira i nadzire prava djeteta u BiH. Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH priredilo je i Akcioni plan za djecu BiH (2011-2014) koji je Vijeće ministara BiH usvojilo u junu 2011. godine. Neka od zaduženja ovoga ministarstva su: izvještavanje Vijeće ministara Bosne i Hercegovine kada je to potrebno, a najmanje jednom godišnje, o implementaciji Akcionog plana za djecu; koordinacija sa nadležnim entitetskim ministarstvima i nevladinim organizacijama; predlaganje mjera za poboljšanje implementacije Akcionog plana za djecu u BiH; priprema operativnih planova za svaku godinu itd. Pri ovom Ministarstvu je uspostavljen i intersektorski tim za praćenje provedbe Strategije za borbu protiv nasilja nad djecom koja je usvojena u novembru 2012. godine, a odnosi se na vremenski period 2012.-2015. godina. Ovo je jedina vladina institucija (prije Vijeće za djecu) u BiH koja na državnoj razini prikuplja informacije o sistemu praćenja ZSD. Podaci se prikupljaju iz različitih izvora, tj. iz sistema obrazovanja, socijalne zaštite, zdravstvenog i pravosudnog sistema.

Sektor socijalne zaštite djece djeluje na entitetskom i kantonalnom nivou (od tuda da u BiH imamo 13 ministarstava u čijoj je nadležnosti socijalna zaštita djece). Ta ministarstva na jednoj od svojih instanci u fokusu imaju zaštitu djeteta žrtve zlostavljanja i zanemarivanja. Ova ministarstva su odgovorna za: administrativne, profesionalne i ostale pravne aktivnosti koji se odnose na društvenu politiku (društvena sigurnost i solidarnost, zaštita civilnih žrtava rata, zaštita obitelji, usvajanje i skrbništvo, društvena zaštita), rad i zapošljavanje, te mirovinsko i invalidsko osiguranje. Ova ministarstva su odgovorna i za rad centara za socijalni rad koji su ključne institucije u domeni socijalne i svake druge zaštite djeteta žrtve nasilja u obitelji.

Centari za socijalni rad su ključne državne institucije za rješavanje nasilja nad djecom u obitelji. Njihova uloga je od velike važnosti za adekvatno i učinkovito djelovanje na otkrivanju, dijagnosticiranju i procesuiranju slučajeva zlostavljanja djece. U Federaciji BiH postoji 71 općinski centar i 10 kantonalnih centara za socijalni rad. U Republici Srpskoj postoji 44 centra socijalnog rada i 18 centara za socijalni rad i zaštitu djece koji funkcioniraju kao općinska vlast, i Brčko Distriktu BiH jedan centar. Centar za socijalni rad je institucija u kojoj

dijete, žrtva nasilja može dobiti profesionalnu pomoć, odgovarajuće liječenje, savjetodavne i terapijske usluge i ostalu potrebnu pomoć u svrhu svoje zaštite.

Postoje i mnoge druge institucije (Ministarstvo pravde, Ministarstvo sigurnosti, Ministarstvo zdravstva, Ministarstvo obrazovanja, Ministarstvo unutrašnjih poslova, Ministarstvo civilnih poslova, Gender centri FBiH i RS, Ombudsman u BiH i RS-u) koje u jednoj od nadležnosti i programa djelovanja imaju i dijete žrtvu zlostavljanja i zanemarivanja.

Pored vladinih institucija, u BiH postoji i oko 1300 nevladinih organizacija. Samo nekoliko njih je orijentirano prema tematici zlostavljanja i zanemarivanja djeteta. Važno je napomenuti da su upravo nevladine organizacije od 1998. godine pokrenule diskusiju o nasilju u obitelji u BiH, iako je fokus njihovog djelovanja bio/jeste na sprječavanju nasilja nad ženama u porodici. Vodeće nevladine organizacije koje trajno rade na ovoj problematici su: Save the Children Norway (Ured za Jugoistočnu Europu u Sarajevu), Fondacija lokalne demokratije (Sarajevo), Vive žene - Centar za terapiju i rehabilitaciju (Tuzla) i Medica (Zenica).

Iz prikaza institucionalnog stanja praćenja pojave ZZD zaključujemo da u BiH ne možemo govoriti o jedinstvenom sistemu praćenja zlostavljanja i zanemarivanja djece zbog nedostataka koordinacije i jedinstvenog bilježenja karakteristika fenomena. Kao posljedica navedenog, podaci koje nude različite institucije/organizacije se ne podudaraju, što onemogućava praćenje stope incidencije i prevalencije zlostavljanja i zanemarivanja djece na godišnjoj, ili bilo kojoj drugoj razini. Pored ovoga, U Bosni i Hercegovini je i intersektorska suradnja još uvijek neprilagođena potrebama djeteta žrtve nasilja. Dokument koji najčešće definira uloge i odgovornost svake od institucija uključenih u zaštitu djeteta žrtve nasilja u obitelji - Protokol o postupanju u slučaju nasilja, zlostavljanja ili zanemarivanja djece – potpisan je na entitetskoj razini samo u jednom dijelu BiH. Ministri u Vladi Republike Srpske potpisali su (2012. godine), protokol kojemu je cilj zaštita djeteta od svih oblika nasilja, zlostavljanja i / ili zanemarivanja i jačanje odgovornosti svih institucija i službi koje, u okviru svojih zakonom utvrđenih ovlašćenja, preduzimaju mjere i aktivnosti u zaštiti djece od bilo kojeg oblika nasilja. U drugom entitetu (Federaciji Bosne i Hercegovine), koji se sastoji od 10 kantona, takav je protokol potpisan samo u nekolicini njih, No, iako fragmentirani i nereprezentativni, neki podaci koji ukazuju na trendove u prevalenciji i incidenciji zlostavljanja i zanemarivanja djece u BiH, ipak postoje.

Prema podacima koje je pružio sektor socijalne zaštite (odnosi se uglavnom na podatke koje su pružili centri za socijalni rad), a koji su sadržani u *Inicijalnom izvješću o nasilju nad djecom u Bosni i Hercegovini (2006)* kao najučestaliji oblik nasilja registriran u centrima za socijalni rad pojavljuje se psihičko zlostavljanje, potom fizičko zlostavljanje i onda seksualno. Prema podacima ovoga istraživanja, kao počinitelji najčešće su registrirani roditelji i to očevi u 48% prijavljenih slučajeva, a majke u 28% prijavljenih slučajeva. Iako se istraživanjem za Inicijalni izvještaj o nasilju nad djecom u BiH istom metodologijom nije moglo doći do podataka za isto vremensko razdoblje za područje RS-a, podaci koje pruža Ombudsman Republike Srpske pokazuju da se nasilje u obitelji događa često. Ombudsman Republike Srpske, u okviru projekta Zaštita prava djeteta, 2004 prikupio je podatke iz Centara za socijalni rad o broju djece koja su žrtve nasilja, oblike nasilja,

najčešće počinitelje, kao i programe za skrb o djeci žrtvama nasilja. Najčešći oblik ZZD koji je prijavljen Centru u 2002. godini (N=204) prema ovoj studiji je psihičko zlostavljanje (71%), zatim fizičko (28%), pa seksualno (1%). U 2003. godini broj prijavljenih slučajeva ZZD je porastao za 68 prijavi, ali je omjer zastupljenosti različitih oblika ZZD ostao isti (Ombudsman Republike Srpske, 2004). Kao počinitelji nasilja nad djecom češće su registrirani očevi (48%) nego majke (23%).

Noviji podaci sektora socijalne zaštite ukazuju na vidljive razlike u broju prijavljenih slučajeva zlostavljanja i zanemarivanja djece u sektoru socijalne zaštite. Prema podacima Izvještaja o implementaciji strategije za borbu protiv nasilja nad djecom 2007-2010 (2012.) u 2010. godini bilježi se povećan procenat djevojčica žrtava nasilja (61%), dok je u toku 2009. godine omjer dječaka i djevojčica kao žrtava nasilja bio 49:51. Tijekom 2010. godine bilježi se ravnomjerna zastupljenost svih oblika nasilja, u odnosu na 2009. godinu kada je prevladavalo zanemarivanje (29%) i psihičko nasilje (22%) kao registrirani slučajevi nasilja nad djecom u centrima za socijalni rad BiH. Tako u 2010. godini zanemarivanje i kombinovano nasilje predstavljaju polovinu svih zabilježenih slučajeva nasilja dok petina slučajeva (21%) otpada na psihičko nasilje i ekonomsko zanemarivanje (20%). Fizičko nasilje je zabilježeno u samo 11% slučajeva u ukupnom obimu nasilja nad djecom.

A.4. Potreba za razvojem/poboljšanjem sustava monitoringa/praćenja ZZD u BiH

Generalni sekretar UN-a još je 1996. godine, uzimajući u obzir činjenicu da učestalost različitih vrsta nasilja nad djecom ostaje nepoznata širom svijeta, pozvao na provođenje studije o nasilju nad djecom na globalnom nivou. Jedan od glavnih rezultata studije bilo je priznavanje potrebe za zajedničkom metodologijom, to jest za zajedničkim definicijama, postupcima i istraživačkim sredstvima, kako bi se postavili prioriteta i referentne točke za poređenje na nacionalnom nivou, zatim, razvijanje preventivnih planova djelovanja u nacionalnom i međunarodnom okruženju, i ocjena mjera za sprječavanje ZZD-a ili strategija za bavljenje pojedincima i porodicama u kojima već postoji zlostavljanje djeteta.

Potreba za sustavnim praćenjem ZZD smatra se općeprihvaćenim prioritetom. U razvijenijim zemljama dobro je poznata važnost stalnih nacionalnih centara za prijavljivanje i praćenje ZZD-e. Oni obuhvaćaju suradnju različitih sektora kao što su službe socijalne, zdravstvene, pravosudne i policijske zaštite, te NVO.

Prema „Analizi usklađenosti zakonodavstva Bosne i Hercegovine sa Konvencijom o pravima djeteta“(2009)¹ u BiH ukazuju na pozitivan pomak u zakonodavstvu glede zaštite djece od svih oblika nasilja. Međutim, „sporost donošenja podzakonskih akata i neimplementacija ostalih preporuka UN-ovog Komiteta vezanih za osiguranje primjene člana 19 Konvencije, kao što je trajna obuka stručnjaka uključenih u ovu oblast, također su značajni faktori koji onemogućavaju efikasnu zaštitu djece od nasilja, posebno onog u porodici. Posebno je značajno ukazati na nedovoljnu posvećenost nadležnih organa jačanju kapaciteta centara za socijalni rad, koji bi trebalo da imaju ključnu ulogu u preventivnom djelovanju na sprečavanju nasilja u porodici kroz organizovanje savjetovališta za porodicu“ (Analiza usklađenosti zakonodavstva Bosne i Hercegovine sa Konvencijom o pravima djeteta, 2009:88). Institucija omdusmena BiH u istom dokumentu izdaje preporuku da je potrebna

¹ Dokument dostupan na: <http://www.ombudsmen.gov.ba/materijali/analizauskladjenostibih.pdf>

analiza stanja u oblasti, s naglaskom na ljudske i druge dostupne resurse institucijama koje se bave suzbijanjem nasilja u porodici, obzirom na nedostatak procedura i koordinacije među institucijama (Isto, 2009:88,89). I Izvještaj o implementaciji strategije za borbu protiv nasilja nad djecom 2007-2010 (2012) ukazuje na ključne probleme u praćenju pojave nasilja nad djecom koji se odnose na intersektorsku suradnju, nepostojanje jedinstvenog Protokola o postupanju sa djecom žrtvama nasilja kojim bi se u velikoj mjeri precizirale sve odredbe relevantne za ovu saradnju i u kome bi se ostavila mogućnost donošenja izvedbenih protokola na lokalnim nivoima prilagođenim lokalnim akcionim planovima i nepostojanja analitičkog praćenja u okviru institucija zdravstva, socijalne zaštite i obrazovanja na svim nivoima vlasti kako bi se osiguralo prikupljanje najvažnijih podataka potrebnih za praćenje suzbijanja nasilja nad djecom u BiH.

Iz navedenih izvještaja vidljivo je da podaci, kao i evidencije, o problemu zlostavljanja, kao i o mnogim drugim društvenim problemima u Bosni i Hercegovini, nisu usuglašeni. Nedostaje jedinstven pristup pri prikupljanju podataka, sistematizaciji i analizi. Praćenje pojave zlostavljanja i zanemarivanja u BiH je fragmentirano, te su različiti sustavi nisu usporedivi i međusobno uskladiivi. Ovo za posljedicu ima činjenicu da nemamo jasne i pouzdane slike o problemu ZSD što može voditi ka podcjenjivanju razmjera ovoga problema i problema pri definisanju strategije i akcionog plana.

S druge strane, rezultati epidemiološkog istraživanja provedenog u okviru projekta BECAN, pokazali su da su u BiH uvelike prisutni nasilni odgojni obrasci, te se time razilaze sa aktuelnim državnim statistikama. Istraživanje je provedeno u 2011. godini, a djeca su iskazivala koliko često su doživjela određene roditeljske postupke tijekom cijelog života i u protekloj, tj. 2010. godini. U ovom istraživanju ukupno je sudjelovalo **2638** djece uzrasta 11, 13, i 16 godina polaznika 111 osnovnih i srednjih škola sa područja cijele BiH i **2209** njihovih roditelja. Rezultati pokazuju da je najviše djece doživjelo psihičko nasilje tijekom života (72,48%), fizičko (67,65%), a potom zanemarivanje (48,04%). Rezultati su vrlo slični i za 2010.godinu. Djevojčice češće doživljavaju psihičko nasilje u svojim obiteljima, a dječaci fizičko. Seksualno nasilje, bez obzira je li počinitelj dolazi iz bliskog obiteljskog okruženja ili ne, doživjelo je više dječaka nego djevojčica tijekom života. Djevojčice češće doživljavaju zanemarivanje tijekom života (47,51%).

A.5. Izazovi analize prijavljenih slučajeva (APS)

Kao jedan od najvećih izazova prilikom provedbe ovoga istraživanja nametnuo se problem nepostojanja podataka o broju djece u BiH, kao niti o broju djece uzrasta 11, 13 i 16 godina koji su ključni u izračunavanju incidencije zlostavljanja i zanemarivanja djece u BiH. Naime, zadnji popis stanovništva u BiH urađen je 1991. godine. Pored ratnih zbivanja koja su se događala od 1992-1996 i koja su neminovno ostavila traga na demografsku sliku BiH, činjenica je da je od tog popisa do vršenja ovoga istraživanja prošlo skoro punih 20 godina.

Za potrebe ovoga istraživanja centri za socijalni rad su identificirani kao ključne institucije za prikupljanje podataka o prijavljenim slučajevima zlostavljanja i zanemarivanja djece. Nakon što je BECAN BiH tim dobio potrebne dozvole nadležnih entitetskih ministarstava za provedbu istraživanja u centrima na prostoru FBiH i RS, obavljani su inicijalni razgovori sa upravom centara. Kako ne postoji formalna mreža institucija posvećena prevenciji nasilja nad djecom u koju bi bili uključeni i centri za socijalni rad, svaki centar je kontaktiran

pojedinačno. U procesu dobivanja različitih suglasnosti za ulazak u centre, nisu se pojavile nikakve posebne poteškoće, ali je bilo potrebno dobiti pozitivno mišljenje Agencije za zaštitu ličnih podataka Bosne i Hercegovine kako bi rukovodstvo u centrima odobrilo pristup istraživačima predmetima koje vode pod zlostavljanje i zanemarivanje. Shodno raspoloživim novčanim sredstvima i vremenskim ograničenjima nije bilo moguće obuhvatiti sva 43 centra za socijalni rad koja djeluju u područjima/općinama u kojima je provedeno epidemiološko istraživanje, kako je to na samom početku bilo planirano. Stoga je istraživanje provedeno na prigodnom uzorku od 19 centara širom BiH koji su procesu prikupljanja podataka prijavili da u arhivama imaju evidentirano više od 5 slučajeva zlostavljanja i zanemarivanja djece uzrasta 11, 13 i 16 godina u 2010. godini. Potrebno je naglasiti da su već u pripremnoj fazi istraživanja uočene neke od karakteristika arhiva u centrima za socijalni rad, jer je osoblje u razgovorima naglašavalo da nemaju službene definicije zlostavljanja i zanemarivanja, te im je stoga veoma problematično predmete razdvojiti kao jedne ili druge. Također, prilikom inicijalnog sakupljanja podataka o ZZD, centri su prijavljivali veći broj slučajeva, da bi se kroz kasniju komunikaciju, a naročito izlazak na teren, evidentirao znatno manji broj slučajeva koji odgovara metodološkim zahtjevima studije (uzete su u obzir samo službene zabilješke i dokumentacija o slučaju, ne uzimajući u obzir privatne bilješke djelatnika ili dodatne informacije koje nisu imale podršku u pisanoj arhivi).

POGLAVLJE B. METODOLOGIJA

B.1. Organizacija analize prijavljenih slučajeva zlostavljanja i zanemarivanja djece u Bosni i Hercegovini

B1.1. Vremenski okvir

Provedba analize prijavljenih slučajeva zlostavljanja i zanemarivanja djece u BiH imala je složenu dinamiku. Provedba studije uključujući: prijevod i prilagodbu instrumentarija, provedbu obuke za istraživače, inicijalno prikupljanje podataka od centara za socijalni rad, pribavljanje potrebnih dozvola nadležnih ministarstava, prikupljanje podataka u centrima, te njihovu obradu i analizu, trajala je od početka decembra 2010. godine do kraja januara 2013. godine. Faze istraživanja su provedene prema sljedećem vremenskom okviru: decembar 2010. godine prijevod i prilagodba instrumentarija za provođenje studije slučaja. U januaru 2011. godine provedena prva obuka za istraživače, te je u februaru iste godine iniciran proces identifikovanja centara za socijalni rad u područjima u kojima je provedeno epidemiološko istraživanje, kao i proces pribavljanja potrebnih dozvola/suglasnosti nadležnih ministarstava. Nakon što su pribavljene potrebne dozvole u maju 2011. godine su kontaktirani centri za socijalni rad kako bi se prikupile informacije o broju evidentiranih slučajeva zlostavljanja i zanemarivanja djece u 2010. godini i odredile, u dogovoru sa upravom centara, kontakt osobe za provođenje istraživanja. Budući da je za vrijeme implementacije programskih aktivnosti zbog administrativnih poteškoća u realizaciji projekta došlo do kratkotrajnog obustavljanja pripreme istraživanja, nova obuka za istraživače organizovana je početkom aprila 2012. godine. Početkom maja 2012. započeo je proces prikupljanja podataka u centrima za socijalni rad. Još jednom su, u komunikaciji sa kontakt osobama, potvrđene informacije o broju evidentiranih slučajeva zlostavljene i zanemarene djece u centrima koji su prijavili više od 5 slučajeva u arhivi za 2010. godinu. Faza prikupljanja podataka završena je u augustu 2012. godine, a unos podataka u septembru i oktobru 2012. godine. Sredinom novembra započeo je proces

provjere baza i uslijedio proces analize podataka i pisanja finalnog izvještaja o istraživanju u decembru 2012., te priveden kraju u januaru 2013. godine.

B.1.2. Identifikacija kvalificiranih službi koje su izvor podataka za APS

Budući da su u sistemu socijalne zaštite u BiH, centri za socijalni rad (CSR u nastavku teksta) „čvorišne točke“ kada je u pitanju tretman i evidencija nasilja nad djecom u obitelji, za potrebe ove studije, pored ostalih institucija koje imaju svoje registre o ovoj pojavi, odabrani su upravo centri za socijalni rad/službe za zaštitu. Svako dijete, žrtva nasilja, evidentirano u dokumentaciji policije, zdravstva, nevladine organizacije i/ili tužiteljstva, neminovno će biti registrirano kao slučaj nasilja i u dokumentaciji centara za socijalni rad, što nije uvijek slučaj sa evidencijama drugih navedenih institucija/organizacija. Pored navedenoga, Centri za socijalni rad (CSR) zadovoljavaju bazične Kriterije prihvatljivosti za učešće u AES:

- CSR djeluju na svim područjima (geografskim) obuhvaćenim epidemiološkom studijom, pa se i njihova arhiva/baza podataka odnosi na geografsko područje na kome je provedeno epidemiološko istraživanje (WP3)
- CSR su vladine organizacije koje pripadaju sistemu socijalne zaštite/zaštite djece
- Misija djelovanja je, između ostalog, vidljiva posvećenost poboljšanju života djece
- Posjeduju bazu podataka ili registar sa otkrivenim/prijavljenim slučajevima ZZD.

B.1.3. Priprema istraživačkih instrumenata

Kada je riječ o instrumentariju za istraživanje prevedeni su i prilagođeni sljedeći dokumenti: Protokol za izdvajanje podataka iz arhiva/baza podataka i Radni materijal za istraživače, Obrasci za izdvajanje podataka za ispitivanje karakteristika organizacija (1) i ispitivanje karakteristika slučaja (2). U odnosu na izvorne verzije dokumenta, pored prijevoda na B/H/S jezike, zastupljena terminologija je prilagođena zakonodavstvu BiH, te je određena varijabla koja opisuje prosječna primanja domaćinstava u BiH, a skala je određena na osnovu službenih statistika o prosječnim primanjima u BiH, te o prosječnom iznosu potrošačke korpe. Instrumenti su testirani u pilot istraživanju organizovanom u jednom CSR, kako bi se ustanovila eventualna neusklađenost terminologije ili drugi nedostaci instrumentarija.

B.1.4. Obuka istraživačkog tima

Trening istraživačkog tima održan je na Fakultetu političkih nauka, u siječnju 2011. godine. Treneri su bili: Jelena Brkić Šmigoc i Emir Vajzović, koji su upoznali istraživače sa sadržajem Protokola za izdvajanje podataka iz arhiva/baza podataka koji je obezbjedio koordinator projekta BECAN. U ukupnom trajanju od 12 sati, prezentovani su instrumenti i radni materijali za analizu evidentiranih slučajeva (Protokol za izdvajanje podataka, Radni materijal za istraživače, te Obrasci za izdvajanje podataka) zajedno sa drugim relevantnim aspektima WP4 istraživanja. Na treningu je obučeno ukupno 5 istraživača: 2 magistra socijalnog rada, 2 kandidata za MA sociologije i jedna BA psihologije. Uslijed vremenske pauze koja je uslijedila bilo je neophodno regrutirati dodatne članove istraživačkog tima, te ponoviti obuku. Tako je u aprilu 2012. organizirana doedukacija 3 prijašnje polaznice, te su obučene četiri nove istraživačice koje su ranije imale priliku učestvovati u provedbi epidemiološkog istraživanja. Nakon završene obuke, istraživački tim od ukupno 7 istraživačica je obučen za korištenje predviđenog instrumentarija, te provedbu istraživanja u skladu sa

metodološkim smjernicama unificiranim na nivou konzorcija projekta BECAN. Nakon finalne obuke kvalifikacije istraživačkog tima su sljedeće: 4 MA socijalnog rada, 2 diplomirane socijalne radnice, te jedna BA psihologije. Prije početka istraživanja u centrima za socijalni rad, istraživačice su imale priliku susresti se primjerkom dokumentacije slučaja zlostavljenog djeteta kakva je uz dozvolu i izostavljene lične podatke o djetetu i ostalim subjektima u dokumentaciji, preuzeta iz jednog centara za socijalni rad. Iako su se istraživačice većinom kroz ranija profesionalna iskustva susretale sa dokumentacijom dostupnom u centrima za socijalni rad, ovim su imale priliku razjasniti eventualne nejasnoće u procesu rukovanja Obrascima za izdvajanje podataka. Svaka istraživačica je dobila svoj primjerak dokumenta Radni materijal za istraživače, potrebne primjerke obrazaca za izdvajanje karakteristika organizacije i Obrasca za izdvajanje karakteristika slučaja, te informacije o kontakt osobi i drugim informacijama o centrima koje će posjetiti kroz provedbu istraživanja.

B.2. Proces prikupljanja podataka

Prema projektnim ciljevima planirano je da se analiza prijavljenih slučajeva provede u svim centrima za socijalni rad/službama za zaštitu koje djeluju u područjima u kojima je provedeno epidemiološko istraživanje. Tako su 43 CSR identificirana i kontaktirani su putem službenog zahtjeva. Zahtjevi su poslani s ciljem dobivanja informacija o broju prijavljenih zlostavljanu i zanemarenu djecu u 2010 (prema uzorku grupacije: 11, 13, 16 godina). Jedanaest CSR naznačilo je da ne bilježe slučajeve ZZD za 2010. godinu, dvanaest je izjavilo da imaju manje od 5 evidentiranih slučajeva, a 20 CSR je navelo da imaju zabilježenih više od pet slučajeva ZZD u 2010. godini. Zbog financijskih i vremenskih ograničenja, odlučeno je da se iz uzorka isključe sve CSR koje imaju manje od pet ZZD slučajeva u 2010. godini. Prigodan uzorak u svom konačnom obliku sastoji se od devetnaest CZSS (jer je jedan centar odbio suradnju zbog izvanrednih okolnosti). Tako je na osnovu kriterija o broju prijavljenih slučajeva izvršena selekcija centara, koja je rezultirala prigodnim uzorkom od 17 centara za socijalni rad od kojih jedna na kantonalnom nivou i koordinira rad 9 službi od kojih je istraživanje bilo obuhvaćeno 7. U jednom od navedenih centara je izvršeno pilot istraživanje kako bi se testirao instrumentarij i stekao uvid u obilježja organizacija i njihovih arhiva.

Potrebno je naglasiti da su već u pripremnj fazi istraživanja uočene neke od karakteristika arhiva u centrima za socijalni rad, jer je osoblje u razgovorima naglašavalo da nemaju službene definicije zlostavljanja i zanemaravanja, te im je stoga veoma problematično predmete razdvojiti kao jedne ili druge. Također, prilikom inicijalnog sakupljanja podataka o ZZD, centri su prijavljivali veći broj slučajeva, da bi se kroz kasniju komunikaciju, a naročito izlazak na teren evidentirao manji broj slučajeva koji odgovara metodološkim zahtjevima studije (uzete su u obzir samo službene zabiješke i dokumentacija o slučaju, ne uzimajući u obzir privatne bilješke djelatnika ili dodatne informacije koje nisu imale podršku u pisanoj arhivi).

POGLAVLJE C. REZULTATI ANALIZE PRJAVLJENIH SLUČAJEVA

C.1. Opis sudjelujućih službi i njihovih arhiva/baza podataka

Kao što je opisano u dijelu B.1.2, identificirane su ukupno 43 organizacije u dva geografska područja koja su jednaka geografskim područjima u WP3 istraživanju (Federacija Bosne i Hercegovine (FBiH) i Republika Srpska (RS)). Sve ove 43 organizacije/službe ispunile su kriterije za provedbu APS u Bosni i Hercegovini. U jednom CSR urađena je pilot studija, kod jedanaest CSR naznačeno da oni ne bilježe slučajeve ZSD za 2010, dvanaest je navelo da imaju manje od pet slučajeva i 20 je izjavilo da imaju više od pet slučajeva zabilježenih u 2010. Zbog finansijskih i vremenskih ograničenja, odlučeno je da se iz uzorka isključe svi CSR koji su izvijestili da imaju pet i manje od pet ZSD slučajeva u 2010. godini. To znači da je od 43 organizacije koji su pozvane da sudjeluju u APS, na kraju sudjelovalo 19 CSR i osiguralo pristup svojim arhivama. U tablici C.1.1 su identificirani CSR koji su sudjelovali u studiji.

Tabela C.1.1. Organizacije/Službe koje su učestvovalе u Analizi prijavljenih slučajeva i obezbijedile pristup svojim arhivama i bazama podataka po geografskom području

	Ukupno		FBiH		RS		DB	
	f	%	F	%	F	%	f	%
Skup identificiranih institucija	43	100	28	65,12	14	32,56	1	2,33
Institucije pozvane da obezbijede podatke	43	100	28	65,12	14	32,56	1	2,33
Kvalificirane	21	48,84	16	37,21	5	11,63	0	0
Nekvalificirane	22	51,16	12	27,91	9	20,93	1	2,33
Kvalificirane institucije	21	48,84	16	37,21	5	11,63	0	0
[Odabrane uzorkovanjem]	21	48,84	16	37,21	5	11,63	0	0
Obezbijedeni podaci	19	44,19	14	32,56	5	11,63	0	0
Odbile sudjelovati	1	2,33	1	2,33	0	0	0	0
<i>Razlog a - Institucija odbila sudjelovati u istraživanju zbog nedostatka osoblja i vremenskog kapaciteta</i>	1	2,33	0	0				
Nekvalificirane institucije	22	51,16	12	27,91	9	20,93	1	2,33
<i>Razlog a -: Pihvatile sudjelovati u istraživanju, ali nisu imale zabilježenih slučajeva ZSD-a u 2010., ili su evidentirali slučajeve koji nisu odgovarali uzorku.</i>	10	23,26	6	13,95	4	9,30	0	
<i>Razlog b: Institucije prijavile manje od 5 evidentiranih slučajeva ZSD-a i time su izuzete iz uzorka</i>	12	27,91	6	13,95	5	11,63	1	2,33

Tabela C.1.2. Profil Organizacija/ Službi koje su obezbijedile podatke za APS

	Ukupno		Federacija BiH		RS	
	f	%	f	%	f	%
Ukupno CSR	19	100,0	15	78,9	4	21,1
Sektor						
<i>Socijalna skrb</i>	19	100,0	15	78,9	4	21,1
Misija						
<i>Primarna prevencija</i>	18	94,7	14	77,8	4	22,2
<i>Sekundarna prevencija/podrška</i>	18	94,7	14	77,8	4	22,2
<i>Tercijarna prevencija/tretman</i>	19	100,0	15	78,9	4	21,1
<i>Pravna pomoć</i>	13	68,4	9	69,2	4	30,8
Geografsko područje						
<i>Urbano</i>	19	100,0	15	78,9	4	21,1
<i>Prigradsko</i>	12	63,2	8	66,7	4	33,3
<i>Ruralno</i>	17	89,5	13	76,5	4	23,5
Rutinska screening politika						
<i>Ne</i>	2	10,5	2	100,0	0	0,0
<i>Da</i>	13	68,4	11	84,6	2	15,4
<i>Nije primjenjivo</i>	4	21,1	2	50,0	2	50,0
Posebna ZZD obuka za osoblje						
<i>Ne</i>	5	26,3	5	100,0	0	0,0
<i>Da, ali neformalno</i>	8	42,1	6	75,0	2	25,0
<i>Da</i>	5	26,3	3	60,0	2	40,0
<i>Nedostajuće</i>	1	5,3	1	100,0	0	0,0
Dostupnost ZZD podataka						
<i>Ne</i>	3	15,8	3	100,0	0	0,0
<i>Da</i>	15	78,9	11	73,3	4	26,7
<i>Neodređeno</i>	1	5,26	1	100	0	0

Tabela C.1.3. Osnovne obilježja arhiva/ baza podataka iz kojih su izvedeni podaci

	Ukupno		Federacija BiH		RS	
	F	%	f	%	f	%
Ukupno CSR	19	100,0	15	78,9	4	21,1
Obučeno osoblje za evidentiranje slučajeva						
<i>Ne</i>	5	1,0	5	100,0	0	0,0
<i>Da</i>	8	1,0	6	75,0	2	25,0
<i>Da, ali neformalno</i>	6	1,0	4	66,7	2	33,3
Specijalizacija osoblja koje je evidentiralo ZZZ						
<i>Socijalni radnici</i>	13	1,0	9	69,2	4	30,8
<i>Zdravstveni službenici</i>	1	1,0	0	0,0	1	100,0
<i>Stručnjaci za mentalno zdravlje</i>	11	1,0	8	72,7	3	27,3
<i>Sudski službenik</i>	5	1,0	3	60,0	2	40,0
Vrsta arhive						
<i>Papirna arhiva</i>	18	1,0	14	77,8	4	22,2
<i>Elektronska arhiva</i>	11	1,0	9	81,8	2	18,2
Postojanje obrazaca arhiviranja						
<i>Ne</i>	11	1,0	9	81,8	2	18,2
<i>Da</i>	8	1,0	6	75,0	2	25,0
Vrsta slučajeva evidentiranih u dokumentima						
<i>Prijavljeni ZZZ slučajevi</i>	4	1,0	2	50,0	2	50,0
<i>Otkriveni ZZZ slučajevi</i>	3	1,0	2	66,7	1	33,3
<i>Mješoviti dokumenti (uključujući slučajeve koji nisu ZZZ)</i>	17	1,0	13	76,5	4	23,5
Dostupnost tekstualnog opisa						
<i>Ne</i>	0	0,0	0	0,0	0	0,0
<i>Da</i>	16	1,0	12	75,0	4	25,0
<i>Neodređeno/ nedostajuće</i>	3	1,0	3	100,0	0	0,0
Dostupnost ostale dokumentacije						
<i>Ne</i>	3	1,0	3	100,0	0	0,0
<i>Da</i>	12	1,0	8	66,7	4	33,3
<i>Nije primjenjivo/ nedostajuće</i>	4	1,0	4	100,0	0	0,0

C.2. Incidencija ZZD-a u BiH

Tabela C.2.1. Incidencija zlostavljanja djece po obliku ZZD-a, dobi, spoli i geografskom području

	Opća populacija odabranih područja*	Identificirani slučajevi ZZD-a*					Incidencija /1000 djece				
		Fizičko zlostavljanje	Seksualno zlostavljanje	Psihičko zlostavljanje	Zanemarivanje	Svi oblici ZZD-a	Fizičko zlostavljanje	Seksualno zlostavljanje	Psihičko nasilje	Zanemarivanje	Svi oblici ZZD-a
FBIH											
Muški	29888,125	23	0	16	44	63	0,77	0,00	0,54	1,47	2,11
11	14944,063	5	0	3	11	16	0,33	0,00	0,20	0,74	1,07
13	14944,063	11	0	7	16	26	0,74	0,00	0,47	1,07	1,74
16	13961	7	0	6	17	21	0,50	0,00	0,43	1,22	1,50
Ženski	29888,125	24	3	14	37	58	0,80	0,10	0,47	1,24	1,94
11	14944,063	6	1	4	6	12	0,40	0,07	0,27	0,40	0,80
13	14944,063	8	0	5	16	22	0,54	0,00	0,33	1,07	1,47
16	13961	10	2	5	15	24	0,72	0,14	0,36	1,07	1,72
Ukupno	59776,25	47	3	30	81	121	0,79	0,05	0,50	1,36	2,02
11	29888,125	11	1	7	17	28	0,37	0,03	0,23	0,57	0,94
13	29888,125	19	0	12	32	48	0,64	0,00	0,40	1,07	1,61
16	27922	17	2	11	32	45	0,61	0,07	0,39	1,15	1,61
RS											
Muški	20531,375	2	0	2	26	26	0,10	0,00	0,10	1,27	1,27
11	7214,375	1	0	0	6	6	0,14	0,00	0,00	0,83	0,83
13	7214,375	0	0	0	10	10	0,00	0,00	0,00	1,39	1,39
16	6102,625	1	0	2	10	10	0,16	0,00	0,33	1,64	1,64
Ženski	20531,375	4	2	3	20	21	0,19	0,10	0,15	0,97	1,02
11	7214,375	2	1	3	8	9	0,28	0,14	0,42	1,11	1,25
13	7214,375	0	0	0	9	9	0,00	0,00	0,00	1,25	1,25
16	6102,625	2	1	0	3	3	0,33	0,16	0,00	0,49	0,49
Ukupno	41062,75	6	2	5	46	47	0,15	0,05	0,12	1,12	1,14
11	14428,75	3	1	3	14	15	0,21	0,07	0,21	0,97	1,04
13	14428,75	0	0	0	19	19	0,00	0,00	0,00	1,32	1,32
16	12205,25	3	1	2	13	13	0,25	0,08	0,16	1,07	1,07
Ukupno	50419,5	25	0	18	70	89	0,50	0,00	0,36	1,39	1,77
11	22158,438	6	0	3	17	22	0,27	0,00	0,14	0,77	0,99
13	22158,438	11	0	7	26	36	0,50	0,00	0,32	1,17	1,62
16	20063,625	8	0	8	27	31	0,40	0,00	0,40	1,35	1,55
Ženski	50419,5	28	5	17	57	79	0,56	0,10	0,34	1,13	1,57
11	22158,438	8	2	7	14	21	0,36	0,09	0,32	0,63	0,95
13	22158,438	8	0	5	25	31	0,36	0,00	0,23	1,13	1,40
16	20063,625	12	3	5	18	27	0,60	0,15	0,25	0,90	1,35
Ukupno	100839	53	5	35	127	168	0,53	0,05	0,35	1,26	1,67
11	44316,875	14	2	10	31	43	0,32	0,05	0,23	0,70	0,97
13	44316,875	19	0	12	51	67	0,43	0,00	0,27	1,15	1,51
16	40127,25	20	3	13	45	58	0,50	0,07	0,32	1,12	1,45

* Budući da u BiH popis nije urađen od 1991. u tablici su samo grube procjene populacije djece uzrasta 11, 13 i 16 godina. Procjene se baziraju na broju djece koja su pohađala osnovne i srednje škole u FBiH i RS-u u 2010. godini. Da bi se dobile procjene populacije djece uzrasta 11 i 13 godina ukupan broj djece djece koja pohađaju osnovne škole za svaki od entiteta podijeljen je sa osam, jer se pretpostavilo da je u svakom od razreda jednak broj djece, zatim se pomnožilo sa dva (zbog dvije dobne skupine koje su u toj populaciji). Pretpostavilo se i to da je jednak broj djevojčica i dječaka u svakom od razreda. Procjene populacije šesnaestogodišnjaka bazirane su na ukupnom broju srednjoškolske djece u svakom od entiteta i podijeljene sa četiri (četiri razreda srednje škole). I tu se pretpostavilo da je jednak broj djevojčica i dječaka u svakom od razreda. Podaci o broju školske populacije temelje se na podacima Federalnog statističkog zavoda i Statističkog zavoda Republike Srpske za 2010. godinu.

Tabela C.2.2. Status potvrđenog* ZZD-a za djecu dobi od 11, 13 i 16 godina, po obliku zlostavljanja i geografskom području (za 2010. godinu)

	Status potvrde										
	Broj slučajeva	Potvrđeni		Naznačeni		Nepotvrđeni		U tijeku		Neodređeno/drugo	
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Federacija BiH	121										
Fizičko zlostavljanje	46	21	45,7	14	30,4	4	8,7	5	10,9	2	4,3
Seksualno zlostavljanje	3	1	33,3	2	66,7	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Psihičko nasilje	29	17	58,6	8	27,6	1	3,4	3	10,3	0	0,0
Zanemarivanje	72	51	70,8	17	23,6	2	2,8	2	2,8	0	0,0
RS	47										
Fizičko zlostavljanje	6	4	66,7	2	33,3	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Seksualno zlostavljanje	2	1	50,0	0	0,0	1	50,0	0	0,0	0	0,0
Psihičko zlostavljanje	5	5	100,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Zanemarivanje	46	46	100,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Ukupno	168										
Fizičko zlostavljanje	52	25	48,1	16	30,8	4	7,7	5	9,6	2	3,8
Seksualno zlostavljanje	5	2	40,0	2	40,0	1	20,0	0	0,0	0	0,0
Psihičko zlostavljanje	34	22	64,7	8	23,5	1	2,9	3	8,8	0	0,0
Zanemarivanje	118	97	82,2	17	14,4	2	1,7	2	1,7	0	0,0

*Prema agencijama koje su obezbijedile podatke o zlostavljanju

**U mnogim slučajeva identificirano je više oblika ZZD-a; prema tome, zbir oblika ZZD-a veći je od broja slučajeva

C.2.1. Ranjivost djece prema zlostavljanju i zanemarivanju i specifični oblici zlostavljanja

Tabela C.2.1.1 Pojedinačni i višestruki oblici zlostavljanja po dobi, spolu i geografskom području

	Ukupni ZD slučajevi		Pojedinačni i višestruki oblici ZD-a				Posebni oblici ZD-a							
	f	%	Pojedinačni oblici		Višestruki oblici		Fizičko nasilje		Seksualno nasilje		Psihičko nasilje		Zanemarivanje	
			f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	F	%
Federacija BiH	121	100,0	87	100,0	34	100,0	47	100,0	3	100,0	30	100,0	81	100,0
<i>Muški</i>														
11	16	13,2	13	14,9	3	8,8	5	10,6	0	0,0	3	10,0	11	13,6
13	26	21,5	18	20,7	8	23,5	11	23,4	0	0,0	7	23,3	16	19,8
16	21	17,4	15	17,2	6	17,6	7	14,9	0	0,0	6	20,0	17	21,0
<i>podtotal</i>	63	52,1	46	52,9	17	50,0	23	48,9	0	0,0	16	53,3	44	54,3
<i>ženski</i>														
11	12	9,9	8	9,2	4	11,8	6	12,8	1	33,3	4	13,3	6	7,4
13	22	18,2	16	18,4	6	17,6	8	17,0	0	0,0	5	16,7	16	19,8
16	24	19,8	17	19,5	7	20,6	10	21,3	2	66,7	5	16,7	15	18,5
<i>podtotal</i>	58	47,9	41	47,1	17	50,0	24	51,1	3	100,0	14	46,7	37	45,7
RS	47	100,0	37	100,0	10	100,0	6	100,0	2	100,0	5	100,0	46	100,0
<i>muški</i>														
11	6	12,8	5	13,5	1	10,0	1	16,7	0	0,0	0	0,0	6	13,0
13	10	21,3	10	27,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	10	21,7
16	10	21,3	8	21,6	2	20,0	1	16,7	0	0,0	2	40,0	10	21,7
<i>podtotal</i>	26	55,3	23	62,2	3	30,0	2	33,3	0	0,0	2	40,0	26	56,5
<i>ženski</i>														
11	9	19,1	5	13,5	4	40,0	2	33,3	1	50,0	3	60,0	8	17,4
13	9	19,1	9	24,3	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	9	19,6
16	3	6,4	0	0,0	3	30,0	2	33,3	1	50,0	0	0,0	3	6,5
<i>podtotal</i>	21	44,7	14	37,8	7	70,0	4	66,7	2	100,0	3	60,0	20	43,5
Sva područja- ukupno	168	100,0	124	100,0	44	100,0	53	100,0	5	100,0	35	100,0	127	100,0
<i>muški</i>														
11	22	13,1	18	14,5	4	9,1	6	11,3	0	0,0	3	8,6	17	13,4
13	36	21,4	28	22,6	8	18,2	11	20,8	0	0,0	7	20,0	26	20,5
16	31	18,5	23	18,5	8	18,2	8	15,1	0	0,0	8	22,9	27	21,3
<i>podtotal</i>	89	53,0	69	55,6	20	45,5	25	47,2	0	0,0	18	51,4	70	55,1
<i>ženski</i>														
11	21	12,5	13	10,5	8	18,2	8	15,1	2	40,0	7	20,0	14	11,0
13	31	18,5	25	20,2	6	13,6	8	15,1	0	0,0	5	14,3	25	19,7
16	27	16,1	17	13,7	10	22,7	12	22,6	3	60,0	5	14,3	18	14,2
<i>podtotal</i>	79	47,0	55	44,4	24	54,5	28	52,8	5	100,0	17	48,6	57	44,9

Tabela C.2.1.2 Fizičko zlostavljanje (n=53): Posebni oblici fizičkog nasilja, zadobijene povrede i težina povreda po spolu i dobi (za 2010. godinu)

	Muški				Ženski				Total			
	11	13	16	SVI	11	13	16	SVI	11	13	16	SVI
Ukupni ZZD slučajevi	22	36	31	89	21	31	27	79	43	67	58	168
Total identificiranih slučajeva fizičkog zlostavljanja	6	11	8	25	8	8	12	28	14	19	20	53
Vrsta fizičkog nasilja-neodređeno	0	9,0909	12,5	8	25	37,5	0	17,857	14,286	21,053	5	13,208
Vrsta fizičkog nasilja-određeno	100,0	90,9	87,5	92,0	75,0	62,5	100,0	82,1	85,7	78,9	95,0	86,8
Udaranje	0,0	9,1	12,5	8,0	12,5	12,5	0,0	7,1	7,1	10,5	5,0	7,5
Šamaranje/Udarac batinom	50,0	45,5	87,5	60,0	50,0	50,0	50,0	50,0	50,0	47,4	65,0	54,7
Pretučivanje	33,3	9,1	12,5	16,0	0,0	0,0	0,0	0,0	14,3	5,3	5,0	7,5
Guranje/šutanje/bacanje	16,7	72,7	37,5	48,0	37,5	37,5	50,0	42,9	28,6	57,9	45,0	45,3
Udaranje objektom	0,0	18,2	37,5	20,0	12,5	12,5	0,0	7,1	7,1	15,8	15,0	13,2
Čupanje/protresanje	16,7	18,2	0,0	12,0	25,0	12,5	8,3	14,3	21,4	15,8	5,0	13,2
Udarci u glavu	50,0	45,5	62,5	52,0	12,5	37,5	33,3	28,6	28,6	42,1	45,0	39,6
Čupanje kose	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	8,3	3,6	0,0	0,0	5,0	1,9
Zaključavanje	0,0	9,1	12,5	8,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	5,3	5,0	3,8
Prisiljavanje ostanka u neugodnom položaju	0,0	18,2	12,5	12,0	0,0	12,5	16,7	10,7	0,0	15,8	15,0	11,3
Prijetnje nožem ili oružjem	0,0	18,2	0,0	8,0	0,0	12,5	16,7	10,7	0,0	15,8	10,0	9,4
Vezivanje ili vezivanje za nešto	0,0	0,0	25,0	8,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	10,0	3,8
Ubodi/pucnjevi	0,0	0,0	0,0	0,0	12,5	0,0	0,0	3,6	7,1	0,0	0,0	1,9
Davljenje/ gušenje /stiskanje vrata	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	8,3	3,6	0,0	0,0	5,0	1,9
Težina ozljeda-neodređeno	50,0	45,5	50,0	48,0	12,5	62,5	8,3	25,0	28,6	52,6	25,0	35,8
Težina ozljeda-određeno	16,7	36,4	0,0	20,0	37,5	37,5	50,0	42,9	28,6	36,8	30,0	32,1
Bez ozljeda	16,7	9,1	37,5	20,0	25,0	0,0	16,7	14,3	21,4	5,3	25,0	17,0
Lake	0,0	27,3	0,0	12,0	12,5	25,0	33,3	25,0	7,1	26,3	20,0	18,9
Umjerene	0,0	0,0	0,0	0,0	25,0	12,5	8,3	14,3	14,3	5,3	5,0	7,5
Teške	16,7	9,1	0,0	8,0	0,0	0,0	8,3	3,6	7,1	5,3	5,0	5,7
Opasne po život	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Neodređeno/nedostajuće	16,7	9,1	12,5	12,0	25,0	0,0	25,0	17,9	21,4	5,3	20,0	15,1
Priroda ozljeda-neodređeno	80,0	60,0	80,0	70,0	66,7	75,0	40,0	58,3	72,7	66,7	53,3	63,6
Priroda ozljeda-određeno	20,0	40,0	20,0	30,0	33,3	25,0	60,0	41,7	27,3	33,3	46,7	36,4
Modrice	16,7	27,3	12,5	20,0	12,5	25,0	33,3	25,0	14,3	26,3	25,0	22,6
Rezovi/ugrizi/otvorene rane	0,0	9,1	12,5	8,0	12,5	0,0	8,3	7,1	7,1	5,3	10,0	7,5
Opekline	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Frakture	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	16,7	7,1	0,0	0,0	10,0	3,8
Ozljede organskih sustava	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Potres mozga	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Uganuće/ istegnuće	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Tabela C.2.1.3 Seksualno zlostavljanje (n=5): Posebni oblici seksualnog zlostavljanja po spolu i dobi (za 2010. godinu)

	Muški				Ženski				Total			
	11	13	16	SVI	11	13	16	SVI	11	13	16	SVI
Ukupni identificirani ZSD slučajevi	22	36	31	89	21	31	27	79	43	67	58	168
Ukupni identificirani slučajevi seksualnog zlostavljanja	0	0	0	0	2	0	3	5	2	0	3	5
Vrsta seksualnog zlostavljanja-neodređeno					0,0		0,0	0,0	0,0		0,0	0,0
Vrsta seksualnog zlostavljanja-određeno					100,0		100,0	100,0	100,0		100,0	100,0
Potpuna seksualna aktivnost					50,0		66,7	60,0	50,0		66,7	60,0
Pokušaj seksualne aktivnosti					0,0		0,0	0,0	0,0		0,0	0,0
Dodirivanje/milovanje genitalija					0,0		33,3	20,0	0,0		33,3	20,0
Izlaganje genitalija odrasle osobe u prisustvu djeteta					0,0		33,3	20,0	0,0		33,3	20,0
Seksualna eksploatacija					0,0		0,0	0,0	0,0		0,0	0,0
Seksualno uznemiravanje					50,0		0,0	20,0	50,0		0,0	20,0
Voajerizam					0,0		0,0	0,0	0,0		0,0	0,0

Tabela C.2.1.4 Psihičko nasilje (n=35): Posebni oblici psihičkog nasilja po spolu, dobi i geografskom području (za 2010. godinu)

	Muški				Ženski				Total			
	11	13	16	SVI	11	13	16	SVI	11	13	16	SVI
Ukupni identificirani slučajevi ZSD-a (n)	22	36	31	89	21	31	27	79	43	67	58	168
Ukupni identificirani slučajevi psihičkog zlostavljanja (n)	3	7	8	18	7	5	5	17	10	12	13	35
Vrsta psihičkog zlostavljanja-neodređeno	100,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Vrsta psihičkog nasilja-određeno	100,0	100,0	87,5	94,4	100,0	80,0	100,0	94,1	100,0	91,7	92,3	94,3
Odbacivanje kroz verbalno nasilje	0,0	42,9	25,0	27,8	28,6	20,0	40,0	29,4	20,0	33,3	30,8	28,6
Izolacija	66,7	14,3	25,0	27,8	14,3	20,0	40,0	23,5	30,0	16,7	30,8	25,7
Neznanje	33,3	14,3	12,5	16,7	28,6	0,0	20,0	17,6	30,0	8,3	15,4	17,1
Podmićivanje	0,0	0,0	12,5	5,6	0,0	20,0	20,0	11,8	0,0	8,3	15,4	8,6
Iskorištavanje	33,3	0,0	0,0	5,6	0,0	0,0	20,0	5,9	10,0	0,0	7,7	5,7
Terorizacija	33,3	14,3	0,0	11,1	0,0	40,0	0,0	11,8	10,0	25,0	0,0	11,4
Svjedočenje nasilju u porodici	0,0	28,6	50,0	33,3	57,1	20,0	40,0	41,2	40,0	25,0	46,2	37,1
Nije primjenjivo/nedostajuće	0,0	0,0	12,5	5,6	0,0	20,0	0,0	5,9	0,0	8,3	7,7	5,7

Tabela C.2.1.5 Zanemarivanje (n=127): Posebni oblici zanemarivanja po dobi, spolu i geografskom području (za 2010. godinu)

	Muški				Ženski				Total			
	11	13	16	SVI	11	13	16	SVI	11	13	16	SVI
Ukupni identificirani ZSD slučajevi (n)	22	36	31	89	21	31	27	79	43	67	58	168
Ukupni identificirani slučajevi zapostavljanja (n)	17	26	27	70	14	25	18	57	31	51	45	127
Vrsta zapostavljanja-neodređeno	5,9	3,8	3,7	4,3	7,1	0,0	0,0	1,8	6,5	2,0	2,2	3,1
Vrsta zapostavljanja-određeno	88,2	88,5	92,6	90,0	92,9	92,0	83,3	89,5	90,3	90,2	88,9	89,8
Fizičko zanemarivanje	70,6	61,5	55,6	61,4	71,4	64,0	66,7	66,7	71,0	62,7	60,0	63,8
Medicinsko zanemarivanje	76,5	61,5	48,1	60,0	50,0	68,0	66,7	63,2	64,5	64,7	55,6	61,4
Obrazovno zanemarivanje	82,4	80,8	81,5	81,4	57,1	84,0	72,2	73,7	71,0	82,4	77,8	78,0
Ekonomska eksploatacija	35,3	30,8	11,1	24,3	7,1	32,0	5,6	17,5	22,6	31,4	8,9	21,3
Neuspjela zaštita od fizičke povrede	5,9	7,7	0,0	4,3	0,0	0,0	0,0	0,0	3,2	3,9	0,0	2,4
Neuspjela zaštita od seksualnog nasilja	0,0	3,8	0,0	1,4	0,0	0,0	5,6	1,8	0,0	2,0	2,2	1,6
Neuspjeh u pružanju tretmana za mentalne bolesti	0,0	11,5	3,7	5,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	5,9	2,2	3,1
Dopuštanje neprikladnog ili kriminalnog ponašanja	17,6	11,5	14,8	14,3	0,0	0,0	22,2	7,0	9,7	5,9	17,8	11,0
Napuštanje/odbijanje skrbništva	11,8	7,7	11,1	10,0	7,1	4,0	0,0	3,5	9,7	5,9	6,7	7,1
Nije primjenjivo/nedostajuće	5,9	7,7	3,7	5,7	0,0	8,0	16,7	8,8	3,2	7,8	8,9	7,1

Tabela C.2.1.6 Pojedinačni i višestruki oblici zlostavljanja po spolu, dobi i geografskom području (za 2010. godinu)

	Muški				Ženski				Total			
	11	13	16	SVI	11	13	16	SVI	11	13	16	SVI
Slučajevi	22	36	31	89	21	31	27	79	43	67	58	168
Pojedinačni oblici ZZD	81,8	77,8	74,2	77,5	61,9	80,6	63,0	69,6	72,1	79,1	69,0	73,8
Fizičko zlostavljanje	9,1	11,1	6,5	9,0	14,3	16,1	14,8	15,2	11,6	13,4	10,3	11,9
Seksualno zlostavljanje	0,0	0,0	0,0	0,0	4,8	0,0	7,4	3,8	2,3	0,0	3,4	1,8
Psihičko zlostavljanje	4,5	0,0	3,2	2,2	0,0	3,2	0,0	1,3	2,3	1,5	1,7	1,8
Zanemarivanje	68,2	66,7	64,5	66,3	42,9	61,3	40,7	49,4	55,8	64,2	53,4	58,3
Višestruki oblici ZZD-a	18,2	22,2	25,8	22,5	38,1	19,4	37,0	30,4	27,9	20,9	31,0	26,2
Fizičko i seksualno	0,0	0,0	0,0	0,0	4,8	0,0	0,0	1,3	2,3	0,0	0,0	0,6
Fizičko i seksualno	9,1	16,7	3,2	10,1	9,5	0,0	11,1	6,3	9,3	9,0	6,9	8,3
Fizičko zlostavljanje i zanemarivanje	9,1	2,8	3,2	4,5	0,0	6,5	14,8	7,6	4,7	4,5	8,6	6,0
Seksualno i psihičko	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Seksualno zlostavljanje i zanemarivanje	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	3,7	1,3	0,0	0,0	1,7	0,6
Psihičko zlostavljanje i zanemarivanje	0,0	2,8	6,5	3,4	14,3	9,7	3,7	8,9	7,0	6,0	5,2	6,0
Fizičko, seksualno i psihičko zlostavljanje	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Fizičko, seksualno zlostavljanje i zanemarivanje	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Fizičko i psihičko zlostavljanje i zanemarivanje	0,0	0,0	12,9	4,5	9,5	0,0	3,7	3,8	4,7	0,0	8,6	4,2
Seksualno i fizičko zlostavljanje i zanemarivanje	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	3,2	0,0	1,3	0,0	1,5	0,0	0,6
Fizičko, seksualno i psihičko zlostavljanje i zanemarivanje	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

C.2.2. Obilježja djece žrtava ZZD

Tabela C.2.2.1 Obilježja djece žrtava ZZD-a po dobi i spolu

	SVI oblici maltretiranja (n=168)											
	Muški				Ženski				Total			
	11	13	16	SVI	11	13	16	SVI	11	13	16	SVI
Ukupan broj djece žrtava (n)	22	36	31	89	21	31	27	79	43	67	58	168
Obrazovni status												
Neodređeni	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	3,2	3,7	2,5	0,0	1,5	1,7	1,2
Uopće ne pohađa školu	9,1	5,6	6,5	6,7	0,0	9,7	11,1	7,6	4,7	7,5	8,6	7,1
Odustao/la od pohađanja škole	0,0	0,0	16,1	5,6	0,0	0,0	7,4	2,5	0,0	0,0	12,1	4,2
Pohađa školu	86,4	88,9	74,2	83,1	95,2	87,1	77,8	86,1	90,7	88,1	75,9	84,5
Nije primjenjivo/nedostajuće	4,5	5,6	3,2	4,5	4,8	0,0	0,0	1,3	4,7	3,0	1,7	3,0
Radni status												
Neodređeno	9,1	5,6	3,2	5,6	4,8	0,0	0,0	1,3	7,0	3,0	1,7	3,6
Ne radi/nezaposlen	36,4	33,3	38,7	36,0	52,4	38,7	18,5	35,4	44,2	35,8	29,3	35,7
Radi u domaćinstvu/neplaćeno	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Radi za plaću	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	3,7	1,3	0,0	0,0	1,7	0,6
Nije primjenjivo/nedostajuće	54,5	61,1	58,1	58,4	42,9	61,3	77,8	62,0	48,8	61,2	67,2	60,1
Problemi sa školom												
Neodređeno	13,6	11,1	9,7	11,2	0,0	3,2	18,5	7,6	7,0	7,5	13,8	9,5
Nema	18,2	25,0	19,4	21,3	57,1	41,9	14,8	36,7	37,2	32,8	17,2	28,6
Poteškoće s učenjem	36,4	41,7	41,9	40,4	28,6	32,3	48,1	36,7	32,6	37,3	44,8	38,7
Program/odjeljenje za djecu s posebnim potrebama	4,5	0,0	0,0	1,1	4,8	0,0	0,0	1,3	4,7	0,0	0,0	1,2
Neredovno prisustvo u školi	16,3	36,7	34,7	87,8	4,1	20,4	22,4	46,9	20,4	57,1	57,1	39,3
Problemi sa ponašanjem												
Neodređeno	9,1	2,8	6,5	5,6	14,3	0,0	0,0	3,8	11,6	1,5	3,4	4,8
Nema	22,7	27,8	16,1	22,5	38,1	54,8	11,1	35,4	30,2	40,3	13,8	28,6
Problemi u školi	40,9	52,8	61,3	52,8	28,6	32,3	51,9	38,0	34,9	43,3	56,9	45,8
Problemi u kući	27,3	44,4	35,5	37,1	23,8	35,5	40,7	34,2	25,6	40,3	37,9	35,7
Nasilno ponašanje	13,6	30,6	22,6	23,6	0,0	3,2	0,0	1,3	7,0	17,9	12,1	13,1
Vršnjačko nasilje	13,6	30,6	19,4	22,5	0,0	9,7	0,0	3,8	7,0	20,9	10,3	13,7
Samopovređivanje	0,0	5,6	6,5	4,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	3,0	3,4	2,4
Bježanje od kuće	0,0	25,0	19,4	16,9	0,0	16,1	14,8	11,4	0,0	20,9	17,2	14,3
Negativan utjecaj vršnjaka	13,6	16,7	29,0	20,2	4,8	16,1	25,9	16,5	9,3	16,4	27,6	18,5
Neprikladno seksualno ponašanje	0,0	2,8	0,0	1,1	0,0	9,7	18,5	10,1	0,0	6,0	8,6	5,4
U sukobu sa zakonom	9,1	8,3	22,6	13,5	4,8	3,2	7,4	5,1	7,0	6,0	15,5	9,5
Problemi sa zloupotrebom supstanci												
Neodređeno	13,6	5,6	12,9	10,1	9,5	6,5	25,9	13,9	11,6	6,0	19,0	11,9

Nema	59,1	44,4	25,8	41,6	52,4	54,8	44,4	50,6	55,8	49,3	34,5	45,8
Zloupotreba droga	0,0	5,6	12,9	6,7	0,0	0,0	3,7	1,3	0,0	3,0	8,6	4,2
Zloupotreba alkohola	0,0	5,6	19,4	9,0	0,0	3,2	7,4	3,8	0,0	4,5	13,8	6,5
Zdravstveno stanje djeteta												
Neodređeno	4,5	2,8	19,4	9,0	9,5	6,5	25,9	13,9	7,0	4,5	22,4	11,3
Nema	68,2	50,0	48,4	53,9	47,6	48,4	51,9	49,4	58,1	49,3	50,0	51,8
Fizički hendikep ili bolest	0,0	2,8	0,0	1,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,5	0,0	0,6
Poteškoće sa sluhom, vidom i govorom	0,0	2,8	0,0	1,1	0,0	3,2	3,7	2,5	0,0	3,0	1,7	1,8
Intelektualne poteškoće	4,5	8,3	3,2	5,6	9,5	6,5	3,7	6,3	7,0	7,5	3,4	6,0
Psihijatrijski poremećaj	4,5	5,6	9,7	6,7	0,0	3,2	0,0	1,3	2,3	4,5	5,2	4,2

Tabela C.2.2.2 Obilježja djece žrtava fizičkog nasilja

	Fizičko nasilje (n=53)											
	Muški				Ženski				Total			
	11	13	16	SVI	11	13	16	SVI	11	13	16	SVI
Ukupan broj djece žrtava (n)	6	11	8	25	8	8	12	28	14	19	20	53
Obrazovni status												
Neodređeno	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	12,5	0,0	3,6	0,0	5,3	0,0	1,9
Uopće ne pohađa školu	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	12,5	0,0	3,6	0,0	5,3	0,0	1,9
Odustao/la od pohađanja škole	0,0	0,0	25,0	8,0	0,0	0,0	8,3	3,6	0,0	0,0	15,0	5,7
Pohađa školu	100,0	90,9	75,0	88,0	100,0	75,0	91,7	89,3	100,0	84,2	85,0	88,7
Nije poznato/nedostajuće	0,0	9,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	5,3	0,0	1,9
Radni status												
Neodređeno	0,0	9,1	12,5	8,0	12,5	0,0	0,0	3,6	7,1	5,3	5,0	5,7
Nezaposlen	16,7	0,0	25,0	12,0	12,5	12,5	25,0	17,9	14,3	5,3	25,0	15,1
Radi u domaćinstvu/neplaćeno	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Rad za plaću	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Nije primjenjivo/nedostajuće	83,3	90,9	62,5	80,0	75,0	87,5	75,0	78,6	78,6	89,5	70,0	79,2
Problemi sa školom												
Neodređeno	0,0	18,2	25,0	16,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	10,5	10,0	7,5
Nema	50,0	54,5	25,0	44,0	75,0	62,5	33,3	53,6	64,3	57,9	30,0	49,1
Poteškoće s učenjem	16,7	18,2	25,0	20,0	25,0	12,5	41,7	28,6	21,4	15,8	35,0	24,5
Program/odjeljenje za djecu s posebnim potrebama	16,7	0,0	0,0	4,0	0,0	0,0	0,0	0,0	7,1	0,0	0,0	1,9
Neredovno prisustvo u školi	4,1	4,1	6,1	14,3	0,0	0,0	4,1	4,1	4,1	4,1	10,2	17,0
Problemi sa ponašanjem												
Neodređeno	0,0	9,1	25,0	12,0	12,5	0,0	0,0	3,6	7,1	5,3	10,0	7,5
Nema	50,0	45,5	25,0	40,0	50,0	75,0	16,7	42,9	50,0	57,9	20,0	41,5
Problemi u školi	33,3	27,3	37,5	32,0	25,0	12,5	41,7	28,6	28,6	21,1	40,0	30,2
Problemi u kući	33,3	27,3	37,5	32,0	12,5	12,5	33,3	21,4	21,4	21,1	35,0	26,4
Nasilno ponašanje	0,0	27,3	37,5	24,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	15,8	15,0	11,3
Vršnjačko nasilje	16,7	36,4	50,0	36,0	0,0	12,5	0,0	3,6	7,1	26,3	20,0	18,9
Samopovrijeđivanje	0,0	9,1	25,0	12,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	5,3	10,0	5,7
Bježanje od kuće	0,0	27,3	37,5	24,0	0,0	25,0	8,3	10,7	0,0	26,3	20,0	17,0
Negativan utjecaj vršnjaka	0,0	9,1	50,0	20,0	0,0	12,5	8,3	7,1	0,0	10,5	25,0	13,2
Neprikladno seksualno ponašanje	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	25,0	8,3	10,7	0,0	10,5	5,0	5,7
U sukobu sa zakonom	0,0	0,0	12,5	4,0	0,0	12,5	0,0	3,6	0,0	5,3	5,0	3,8
Problemi sa zloupotrebom supstanci												
Neodređeno	16,7	9,1	37,5	20,0	12,5	12,5	0,0	7,1	14,3	10,5	15,0	13,2
Nema	66,7	72,7	37,5	60,0	62,5	87,5	50,0	64,3	64,3	78,9	45,0	62,3
Zloupotreba droge	0,0	9,1	12,5	8,0	0,0	0,0	8,3	3,6	0,0	5,3	10,0	5,7
Zloupotreba alkohola	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	8,3	3,6	0,0	0,0	5,0	1,9
Zdravstveno stanje djeteta												

Neodređeno	0,0	0,0	25,0	8,0	12,5	12,5	0,0	7,1	7,1	5,3	10,0	7,5
Nema	83,3	81,8	50,0	72,0	62,5	75,0	58,3	64,3	71,4	78,9	55,0	67,9
Fizički hendikep ili bolest	0,0	9,1	0,0	4,0	0,0	0,0	8,3	3,6	0,0	5,3	5,0	3,8
Poteškoće sa sluhom, vidom i govorom	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Intelektualne poteškoće	16,7	9,1	0,0	8,0	0,0	12,5	8,3	7,1	7,1	10,5	5,0	7,5
Psihijatrijski poremećaj	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	16,7	7,1	0,0	0,0	10,0	3,8

Tabela C.2.2.3 Obilježja djece žrtava seksualnog nasilja

	Seksualno nasilje (n=5)											
	Muški				ženski				Total			
	11	13	16	SVI	11	13	16	SVI	11	13	16	SVI
Ukupan broj djece žrtava (n)	0	0	0	0	2	0	3	5	2	0	3	5
Obrazovni status												
Neodređeno					0,0		33,3	20,0	0,0		33,3	20,0
Uopće ne pohađa školu					0,0		0,0	0,0	0,0		0,0	0,0
Odustao/la od pohađanja škole					0,0		0,0	0,0	0,0		0,0	0,0
Pohađa školu					100,0		66,7	80,0	100,0		66,7	80,0
Nije poznato/nedostajuće												
Radni status												
Neodređeno					0,0		0,0	0,0	0,0		0,0	0,0
Nezaposlen					0,0		0,0	0,0	0,0		0,0	0,0
Radi u domaćinstvu/nepplaćeno					0,0		0,0	0,0	0,0		0,0	0,0
Rad za plaću					0,0		33,3	20,0	0,0		33,3	20,0
Nije primjenjivo/nedostajuće					100,0		66,7	80,0	100,0		66,7	80,0
Problemi sa školom												
Neodređeno					0,0		66,7	40,0	0,0		66,7	40,0
Nema					100,0		0,0	40,0	100,0		0,0	40,0
Poteškoće s učenjem					0,0		0,0	0,0	0,0		0,0	0,0
Program/odjeljenje za djecu s posebnim potrebama					0,0		0,0	0,0	0,0		0,0	0,0
Neredovno prisustvo u školi					0,0		2,0	2,0	0,0		2,0	2,0
Problemi sa ponašanjem												
Neodređeno					100,0		0,0	40,0	100,0		0,0	40,0
Nema					0,0		0,0	0,0	0,0		0,0	0,0
Problemi u školi					0,0		33,3	20,0	0,0		33,3	20,0
Problemi u kući					0,0		33,3	20,0	0,0		33,3	20,0
Nasilno ponašanje					0,0		0,0	0,0	0,0		0,0	0,0
Vršnjačko nasilje					0,0		0,0	0,0	0,0		0,0	0,0
Samopovrijeđivanje					0,0		0,0	0,0	0,0		0,0	0,0
Bježanje od kuće					0,0		0,0	0,0	0,0		0,0	0,0
Negativan utjecaj vršnjaka					0,0		66,7	40,0	0,0		66,7	40,0
Neprikladno seksualno ponašanje					0,0		33,3	20,0	0,0		33,3	20,0
U sukobu sa zakonom					0,0		0,0	0,0	0,0		0,0	0,0
Problemi sa zloupotrebom supstanci												
Neodređeno					50,0		66,7	60,0	50,0		66,7	60,0

Nema	50,0	33,3	40,0	50,0	33,3	40,0
Zloupotreba droge	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Zloupotreba alkohola	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Zdravstveno stanje djeteta						
Neodređeno	50,0	33,3	40,0	50,0	33,3	40,0
Nema	50,0	66,7	60,0	50,0	66,7	60,0
Fizički hendikep ili bolest	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Poteškoće sa sluhom, vidom i govorom	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Intelektualne poteškoće	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Psihijatrijski poremećaj	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Tabla C.2.2.4 Obilježja djece žrtava psihičkog zlostavljanja

	Psihičko zlostavljanje (n=35)											
	Muški				Ženske				Total			
	11	13	16	SVI	11	13	16	SVI	11	13	16	SVI
Ukupan broj djece žrtava (n)	3	7	8	18	7	5	5	17	10	12	13	35
Obrazovni status												
Neodređeno	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Uopće ne pohađa školu	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Odustao/la od pohađanja škole	0,0	0,0	25,0	11,1	0,0	0,0	20,0	5,9	0,0	0,0	23,1	8,6
Pohađa školu	100,0	85,7	75,0	83,3	85,7	100,0	80,0	88,2	90,0	91,7	76,9	85,7
Nije primjenjivo/nedostajuće	0,0	14,3	0,0	5,6	14,3	0,0	0,0	5,9	10,0	8,3	0,0	5,7
Radni status												
Neodređeno	33,3	14,3	12,5	16,7	0,0	0,0	0,0	0,0	10,0	8,3	7,7	8,6
Nezaposlen	0,0	0,0	50,0	22,2	42,9	40,0	40,0	41,2	30,0	16,7	46,2	31,4
Radi u domaćinstvu/nepplaćeno	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Rad za plaću	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Nije primjenjivo/nedostajuće	66,7	28,6	37,5	38,9	57,1	60,0	60,0	58,8	60,0	41,7	46,2	48,6
Problemi sa školom												
Neodređeno	33,3	14,3	12,5	16,7	0,0	0,0	0,0	0,0	10,0	8,3	7,7	8,6
Nema	66,7	42,9	50,0	50,0	71,4	80,0	0,0	52,9	70,0	58,3	30,8	51,4
Poteškoće s učenjem	0,0	28,6	25,0	22,2	14,3	20,0	40,0	23,5	10,0	25,0	30,8	22,9
Program/odjeljenje za djecu s posebnim potrebama	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Neredovno prisustvo u školi	0,0	4,1	4,1	8,2	0,0	0,0	2,0	2,0	0,0	4,1	6,1	14,3
Problemi sa ponašanjem												
Neodređeno	33,3	14,3	12,5	16,7	0,0	0,0	0,0	0,0	10,0	8,3	7,7	8,6
Nema	66,7	42,9	37,5	44,4	42,9	80,0	0,0	41,2	50,0	58,3	23,1	42,9
Problemi u školi	0,0	28,6	25,0	22,2	14,3	40,0	40,0	29,4	10,0	33,3	30,8	25,7
Problemi u kući	0,0	28,6	37,5	27,8	0,0	20,0	20,0	11,8	0,0	25,0	30,8	20,0
Nasilno ponašanje	0,0	28,6	25,0	22,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	16,7	15,4	11,4
Vršnjačko nasilje	0,0	28,6	25,0	22,2	0,0	20,0	0,0	5,9	0,0	25,0	15,4	14,3
Samopovrijeđivanje	0,0	14,3	25,0	16,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	8,3	15,4	8,6
Bježanje od kuće	0,0	28,6	25,0	22,2	0,0	20,0	20,0	11,8	0,0	25,0	23,1	17,1
Negativan utjecaj vršnjaka	0,0	28,6	25,0	22,2	0,0	20,0	20,0	11,8	0,0	25,0	23,1	17,1
Neprikladno seksualno ponašanje	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	20,0	20,0	11,8	0,0	8,3	7,7	5,7
U sukobu sa zakonom	0,0	0,0	12,5	5,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	7,7	2,9
Problemi sa zloupotrebom supstanci												
Neodređeno	33,3	14,3	12,5	16,7	0,0	0,0	0,0	0,0	10,0	8,3	7,7	8,6
Nema	66,7	71,4	37,5	55,6	28,6	40,0	40,0	35,3	40,0	58,3	38,5	45,7

Zloupotreba droge	0,0	0,0	12,5	5,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	7,7	2,9
Zloupotreba alkohola	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Zdravstveno stanje djeteta												
Neodređeno	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Nema	100,0	71,4	50,0	66,7	28,6	20,0	40,0	29,4	50,0	50,0	46,2	48,6
Fizički hendikep ili bolest	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Poteškoće sa sluhom, vidom i govorom	0,0	14,3	0,0	5,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	8,3	0,0	2,9
Intelektualne poteškoće	0,0	14,3	12,5	11,1	0,0	20,0	20,0	11,8	0,0	16,7	15,4	11,4
Psihijatrijski poremećaj	0,0	0,0	25,0	11,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	15,4	5,7

Tabela C.2.2.5 Obilježja djece žrtava zanemarivanja

	Zanemarivanje (n=127)											
	Muški				Ženski				Total			
	11	13	16	SVI	11	13	16	SVI	11	13	16	SVI
Ukupan broj djece žrtava (n)	17	26	27	70	14	25	18	57	31	51	45	127
Obrazovni status												
Neodređeno	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Uopće ne pohađa školu	11,8	7,7	7,4	8,6	0,0	12,0	16,7	10,5	6,5	9,8	11,1	9,4
Odustao/la od pohađanja škole	0,0	0,0	14,8	5,7	0,0	0,0	5,6	1,8	0,0	0,0	11,1	3,9
Pohađa školu	82,4	88,5	74,1	81,4	92,9	88,0	77,8	86,0	87,1	88,2	75,6	83,5
Nije primjenjivo/nedostajuće	5,9	3,8	3,7	4,3	7,1	0,0	0,0	1,8	6,5	2,0	2,2	3,1
Radni status												
Neodređeno	5,9	3,8	3,7	4,3	0,0	0,0	0,0	0,0	3,2	2,0	2,2	2,4
Nezaposlen	47,1	46,2	40,7	44,3	78,6	40,0	16,7	42,1	61,3	43,1	31,1	43,3
Radi u domaćinstvu/neplaćeno	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Rad za plaću	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Nije primjenjivo/nedostajuće	47,1	50,0	55,6	51,4	21,4	60,0	83,3	57,9	35,5	54,9	66,7	54,3
Problemi sa školom												
Neodređeno	11,8	7,7	7,4	8,6	0,0	4,0	16,7	7,0	6,5	5,9	11,1	7,9
Nema	5,9	11,5	18,5	12,9	50,0	32,0	5,6	28,1	25,8	21,6	13,3	19,7
Poteškoće s učenjem	47,1	53,8	48,1	50,0	28,6	40,0	61,1	43,9	38,7	47,1	53,3	47,2
Program/odjeljenje za djecu s posebnim potrebama	5,9	0,0	0,0	1,4	7,1	0,0	0,0	1,8	6,5	0,0	0,0	1,6
Neredovno prisustvo u školi	14,3	34,7	32,7	81,6	4,1	20,4	18,4	42,9	18,4	55,1	51,0	48,0
Problemi sa ponašanjem												
Neodređeno	5,9	0,0	3,7	2,9	7,1	0,0	0,0	1,8	6,5	0,0	2,2	2,4
Nema	11,8	19,2	14,8	15,7	35,7	44,0	5,6	29,8	22,6	31,4	11,1	22,0
Problemi u školi	47,1	65,4	66,7	61,4	28,6	40,0	61,1	43,9	38,7	52,9	64,4	53,5
Problemi u kući	29,4	53,8	37,0	41,4	28,6	44,0	44,4	40,4	29,0	49,0	40,0	40,9
Nasilno ponašanje	17,6	30,8	18,5	22,9	0,0	4,0	0,0	1,8	9,7	17,6	11,1	13,4
Vršnjačko nasilje	11,8	26,9	14,8	18,6	0,0	12,0	0,0	5,3	6,5	19,6	8,9	12,6
Samopovrijeđivanje	0,0	3,8	3,7	2,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	2,0	2,2	1,6
Bježanje od kuće	0,0	26,9	18,5	17,1	0,0	20,0	16,7	14,0	0,0	23,5	17,8	15,7
Negativan utjecaj vršnjaka	17,6	19,2	25,9	21,4	7,1	20,0	27,8	19,3	12,9	19,6	26,7	20,5
Neprikladno seksualno ponašanje	0,0	3,8	0,0	1,4	0,0	12,0	16,7	10,5	0,0	7,8	6,7	5,5
U sukobu sa zakonom	11,8	11,5	25,9	17,1	7,1	4,0	11,1	7,0	9,7	7,8	20,0	12,6
Problemi sa zloupotrebom supstanci												
Neodređeno	11,8	3,8	11,1	8,6	7,1	8,0	27,8	14,0	9,7	5,9	17,8	11,0
Nema	52,9	34,6	22,2	34,3	35,7	48,0	38,9	42,1	45,2	41,2	28,9	37,8

Zloupotreba droge	0,0	3,8	14,8	7,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	2,0	8,9	3,9
Zloupotreba alkohola	0,0	7,7	22,2	11,4	0,0	4,0	5,6	3,5	0,0	5,9	15,6	7,9
Zdravstveno stanje djeteta												
Neodređeno	5,9	3,8	18,5	10,0	7,1	8,0	33,3	15,8	6,5	5,9	24,4	12,6
Nema	58,8	38,5	48,1	47,1	28,6	40,0	38,9	36,8	45,2	39,2	44,4	42,5
Fizički hendikep ili bolest	0,0	3,8	0,0	1,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	2,0	0,0	0,8
Poteškoće sa sluhom, vidom i govorom	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	4,0	5,6	3,5	0,0	2,0	2,2	1,6
Intelektualne poteškoće	5,9	7,7	3,7	5,7	14,3	8,0	5,6	8,8	9,7	7,8	4,4	7,1
Psihijatrijski poremećaj	5,9	7,7	7,4	7,1	0,0	4,0	0,0	1,8	3,2	5,9	4,4	4,7

C.2.3. Obilježja obitelji i domaćinstava zlostavljane djece

Tabela C.2.3 Obilježja obitelji i domaćinstava zlostavljane djece po obliku zlostavljanja

	Oblik zlostavljanja				
	Fizičko nasilje 53	Seksualno nasilje 5	Psihičko nasilje 35	Zanemarivanje 127	Svi oblici zlostavljanja 168
Porodični status					
Neodređeno	0	0	0	2,362204724	1,785714286
Roditelji u braku (ili žive zajedno)	41,5	0,0	42,9	41,7	42,3
Roditelji razvedeni (ili su rastavljeni)	28,3	20,0	17,1	20,5	22,6
Jednoroditeljska porodica	11,3	40,0	22,9	16,5	15,5
Nova porodica oca ili majke	7,5	40,0	0,0	7,9	7,7
Starateljska porodica	1,9	0,0	2,9	3,9	3,0
Usvojiteljska porodica	0,0	0,0	2,9	0,8	1,2
Drugo	7,5	0,0	8,6	5,5	4,8
Nije primjenjivo/ nedostajuće	1,9	0,0	2,9	0,8	1,2
Broj ukućana					
Neodređeno	0,0	0,0	0,0	0,8	0,6
1	7,5	20,0	5,7	11,0	11,3
2	22,6	20,0	28,6	23,6	23,8
3	32,1	0,0	25,7	23,6	24,4
4	26,4	20,0	25,7	18,9	20,2
>5	3,8	20,0	2,9	15,7	13,7
Nije primjenjivo/ nedostajuće	7,5	20,0	11,4	6,3	6,0
Identitet ukućana					
Neodređeno	0,0	0,0	0,0	1,6	1,2
Majka	81,1	40,0	80,0	73,2	74,4
Otac	52,8	40,0	45,7	55,9	56,5
Brat-ća/ sestra-e	64,2	60,0	62,9	68,5	66,7
Baka-e/ djed-ovi	11,3	20,0	14,3	10,2	11,9
Ostali krvni srodnici	3,8	0,0	2,9	3,9	3,0
Roditeljev partner	17,0	20,0	8,6	13,4	12,5
Druge žrtve ZZZ-a					
Neodređeno	7,5	0,0	8,6	10,2	9,5
Nema	45,3	60,0	45,7	37,8	40,5
Braća i sestre	30,2	0,0	22,9	40,2	36,9
Nije primjenjivo/nedostajuće	17,0	40,0	22,9	11,8	13,1
Druge vrste zlostavljanja					
Neodređeno	5,7	0,0	8,6	8,7	7,1
Nema	24,5	60,0	17,1	34,6	33,3
Partnersko nasilje	39,6	0,0	25,7	12,6	20,2
Zlostavljanje starijih	11,3	0,0	8,6	3,1	4,8

Zlostavljanje braće/sestara/vršnjaka	0,0	0,0	5,7	3,9	3,0
Nije primjenjivo/ nedostajuće	18,9	40,0	37,1	37,8	32,1
Adekvatnost stanovanja					
Neodređeno	11,3	60,0	8,6	7,1	9,5
Ne	20,8	0,0	20,0	36,2	31,0
Da	58,5	40,0	60,0	48,8	52,4
Nije primjenjivo/ nedostajuće	9,4	0,0	11,4	7,9	7,1
Prihodi domaćinstava					
Neodređeno	34,0	20,0	17,1	7,1	14,9
Veoma nisko	34,0	40,0	25,7	45,7	42,9
Nisko	11,3	20,0	14,3	8,7	10,1
Umjereno	0,0	0,0	0,0	0,8	0,6
Visok	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Veoma visom	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Neodređeno	20,8	20,0	42,9	37,8	31,5
Izvor prihoda					
Neodređeno	37,7	40,0	20,0	11,0	20,2
Bez izvora primanja	5,7	0,0	2,9	5,5	4,8
Puno zaposlenje	20,8	20,0	31,4	22,8	22,0
Honorarno/sezonsko zaposlenje	3,8	0,0	11,4	3,1	3,6
Socijalna primanja	3,8	0,0	5,7	26,0	20,2
Bez pouzdanog izvora	7,5	20,0	2,9	6,3	7,1
Drugo	11,3	0,0	8,6	7,1	7,1
Neodređeno	9,4	20,0	17,1	18,1	14,9
Financijski problemi					
Neodređeno	32,1	40,0	14,3	7,1	15,5
Ne	17,0	0,0	25,7	15,0	16,7
Da	28,3	20,0	25,7	51,2	44,6
Nije primjenjivo/ nedostajuće	22,6	40,0	34,3	26,8	23,2

C.2.4. Podaci vezani za počinitelja/e

Tabela C.2.4 Počinitelji i skrbnici

	Počinioci i skrbnici			
	Samo počinitelji	Počinitelji i skrbnici	Samo skrbnici	Total
Učestalost	91	134	86	311
%	29,3	43,1	27,7	100,0

C.2.5. Obilježja počinitelja i skrbnika

Tabela C.2.5.1 Obilježja počinitelja po obliku zlostavljanja

	Oblik zlostavljanja				
	Fizičko zlostavljanje	Seksualno zlostavljanje	Psihičko zlostavljanje	Zanemarivanje	Svi oblici zlostavljanja
Broj počinitelja (N)	30	7	15	73	91
Neodređeno	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1	46,7	42,9	60,0	42,5	47,3
2	13,3	0,0	13,3	8,2	8,8
3	0,0	0,0	0,0	0,0	44,0
4 ili više	40,0	57,1	26,7	49,3	0,0
Status					
Neodređen	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Počinitelj	70,0	100,0	86,7	42,5	51,6
Navodni počinitelj	16,7	0,0	6,7	12,3	12,1
Nije primjenjivo/ nedostajuće	13,3	0,0	6,7	45,2	36,3
Spol					
Neodređen	0,0	0,0	0,0	1,4	1,1
Muški	66,7	71,4	66,7	38,4	46,2
Ženski	16,7	14,3	33,3	16,4	16,5
Nije primjenjivo/ nedostajuće	16,7	14,3	0,0	43,8	36,3
Starost					
Neodređeno	33,3	28,6	13,3	26,0	29,7
>18	3,3	0,0	6,7	1,4	1,1
19-24	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
25-34	10,0	14,3	13,3	4,1	7,7
35-44	16,7	0,0	40,0	6,8	8,8
45-54	3,3	14,3	6,7	5,5	4,4
55-64	3,3	0,0	6,7	1,4	1,1
>65	6,7	0,0	13,3	4,1	3,3
Nije primjenjivo/ nedostajuće	23,3	42,9	0,0	50,7	44,0
Obrazovni nivo					
Neodređeno	40,0	42,9	26,7	26,0	31,9
Nije pohađao školu	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Osnovna škola	10,0	14,3	13,3	6,8	7,7
Nekoliko razreda srednje škole	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Srednja škola	13,3	0,0	33,3	8,2	9,9
Tehnička škola	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Univerzitet	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Post-diplomski studij	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Nije primjenjivo/ nedostajuće	36,7	42,9	26,7	58,9	50,5
Radni status					
Neodređeno	30,0	14,3	13,3	23,3	27,5
Zaposlen	6,7	14,3	6,7	2,7	5,5

Nezaposlen	20,0	28,6	46,7	12,3	14,3
Penzionisan	13,3	0,0	13,3	6,8	5,5
Drugo/neodređeno	30,0	42,9	20,0	54,8	47,3
Bračno stanje					
Neodređeno	13,3	28,6	6,7	19,2	22,0
Bez partnera	16,7	14,3	33,3	4,1	7,7
Oženjen/udata	10,0	0,0	13,3	2,7	3,3
Živi sa partnerom	10,0	14,3	0,0	8,2	7,7
Ne živi sa partnerom/ rastavljen/a	3,3	0,0	6,7	2,7	3,3
Razveden/a	13,3	14,3	20,0	11,0	11,0
Udovac/ica	3,3	0,0	6,7	2,7	2,2
Drugo/neodređeno	30,0	28,6	13,3	49,3	42,9

(Tabela C.2.5.1 nastavak)

	Oblik zlostavljanja				
	Fizičko zlostavljanje	Seksualno zlostavljanje	Psihičko zlostavljanje	Zanemarivanje	Svi oblici zlostavljanja (n=)
Veza s djetetom	30	7	15	73	91
Neodređeno	3,3	14,3	0,0	13,7	13,2
Majka	3,3	0,0	13,3	9,6	9,9
Otac	16,7	14,3	26,7	11,0	12,1
Maćeha	3,3	14,3	0,0	0,0	1,1
Očuh	10,0	0,0	6,7	4,1	3,3
Brat/sestra	10,0	14,3	13,3	0,0	3,3
Polubrat/polusestra	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dijete od maćeha/očuha	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Djed/baka	0,0	0,0	0,0	1,4	1,1
Ostali krvni srodnici	16,7	14,3	20,0	4,1	5,5
Tazbina	3,3	0,0	6,7	1,4	1,1
Usvojitelji	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Staratelj iz ustanove	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Zdravstveni radnik	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Partner roditelja	6,7	0,0	13,3	2,7	2,2
Momak/djevojka	0,0	0,0	0,0	1,4	1,1
Cimer	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kolega/ica s posla	0,0	14,3	0,0	0,0	1,1
Susjed	3,3	0,0	0,0	0,0	1,1
Prijatelj	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Službeno lice	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Stranac	6,7	0,0	0,0	4,1	5,5
Učitelj/ica, nastavnik/ica	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Učitelj/trener (vanškolske aktivnosti)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Porodični prijatelj	0,0	0,0	0,0	1,4	1,1
Drugo	3,3	14,3	0,0	0,0	1,1
Neodređeno	13,3	0,0	0,0	45,2	36,3
Historija zloupotrebe supstanci					

Neodređeno	40,0	28,6	26,7	26,0	29,7
Nema	10,0	0,0	6,7	5,5	6,6
Zloupotreba droge	0,0	0,0	0,0	1,4	1,1
Zloupotreba alkohola	3,3	14,3	6,7	6,8	6,6
Fizičke/mentalne poteškoće					
Neodređeno	36,7	28,6	20,0	24,7	27,5
Nema	10,0	0,0	6,7	4,1	6,6
Fizički hendikep	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Psihijatrijski poremećaj	6,7	0,0	13,3	1,4	2,2
Intelektualne poteškoće	3,3	0,0	6,7	2,7	3,3
Historija viktimizacije/zlostavljanja					
Neodređeno	30,0	28,6	13,3	23,3	25,3
Nema	23,3	0,0	26,7	6,8	11,0
Da	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Nije primjenjivo/nedostajuće	46,7	71,4	60,0	69,9	63,7
Ranije prijave/optužbe					
Neodređeno	16,7	28,6	0,0	16,4	19,8
Nema	33,3	0,0	33,3	19,2	19,8
Da	3,3	0,0	6,7	0,0	1,1
Nije primjenjivo/ nedostajuće	46,7	71,4	60,0	64,4	59,3

Tabela C.2.5.2 Obilježja skrbnika koji su ujedno počinitelji po obliku zlostavljanja

	Oblik zlostavljanja				
	Fizičko nasilje	Seksualno nasilje	Psihičko nasilje	Zanemarivanje	Svi oblici zlostavljanja
Broj staratelja/ počinitelja	38,0	1,0	31,0	108,0	134,0
Neodređeno	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1	68,4	100,0	48,4	42,6	52,2
2	31,6	0,0	51,6	57,4	47,8
3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
4 ili više	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Status					
Neodređen	0,0	0,0	3,2	0,9	1,5
Počinitelj	97,4	100,0	93,5	94,4	94,8
Navodni počinitelj	2,6	0,0	3,2	4,6	3,7
Nije primjenjivo/ nedostajuće					
Spol	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Neodređen	23,7	100,0	64,5	52,8	59,0
Muški	76,3	0,0	35,5	47,2	41,0
Ženski					
Nije primjenjivo/ nedostajuće	34,2	100,0	19,4	14,8	20,9
Starost	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Neodređeno	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
>18	2,6	0,0	3,2	9,3	7,5
19-24	26,3	0,0	19,4	25,9	25,4
25-34	10,5	0,0	35,5	20,4	18,7
35-44	13,2	0,0	9,7	6,5	8,2
45-54	0,0	0,0	0,0	0,9	0,7
Nije primjenjivo/ nedostajuće	13,2	0,0	12,9	22,2	18,7
Obrazovni nivo					
Neodređeno	52,6	100,0	38,7	7,4	20,9
Nije pohađao školu	5,3	0,0	0,0	8,3	6,7
Pohađao/la nekoliko razreda osnovne škole	0,0	0,0	0,0	11,1	9,0
Osnovna škola	21,1	0,0	29,0	21,3	18,7
Nekoliko razreda srednje škole	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Srednja škola	0,0	0,0	6,5	22,2	17,9
Tehnička škola	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Univerzitet	0,0	0,0	3,2	2,8	2,2
Post-diplomski studij	5,3	0,0	6,5	0,0	1,5
Drugo	0,0	0,0	3,2	1,9	1,5
Nije primjenjivo/ nedostajuće	15,8	0,0	12,9	25,0	21,6
Radni status					
Neodređeno	47,4	100,0	25,8	5,6	16,4
Zaposlen	21,1	0,0	48,4	26,9	26,1
Nezaposlen	28,9	0,0	22,6	60,2	50,0
Penzionisan	2,6	0,0	3,2	0,9	2,2

Drugo/neodređeno	0,0	0,0	0,0	6,5	5,2
Bračno stanje					
Neodređeno	2,6	0,0	3,2	0,0	0,7
Bez partnera	0,0	0,0	3,2	1,9	1,5
Oženjen/udata	68,4	0,0	83,9	57,4	60,4
Živi sa partnerom	13,2	0,0	0,0	15,7	13,4
Ne živi sa partnerom/ rastavljen/a	15,8	0,0	9,7	5,6	7,5
Razveden/a	0,0	100,0	0,0	10,2	9,0
Uovac/ica	0,0	0,0	0,0	6,5	5,2
Drugo/neodređeno	0,0	0,0	0,0	2,8	2,2

(Tabela C.2.5.1 nastavak)

	Oblik zlostavljanja				
	Fizičko nasilje	Seksualno nasilje	Psihičko nasilje	Zanemarivanje	Svi oblici zlostavljanja
Veza s djetetom	38	1	31	108	134
Neodređeno	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Majka					
Otac	23,7	0,0	35,5	46,3	40,3
Maćeha	68,4	100,0	64,5	50,0	56,0
Oćuh	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Brat/sestra	7,9	0,0	0,0	1,9	2,2
Polubrat/polusestra	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dijete od maćeha/oćuha	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Djed/baka	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ostali krvni srodnici	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Tazbina	0,0	0,0	0,0	0,9	0,7
Usvojitelji	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Staratelj iz ustanove	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Zdravstveni radnik	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Partner roditelja	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Momak/djevojka	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Cimer	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kolega/ica s posla	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Susjed	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Prijatelj	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Službeno lice	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Stranac	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ućitelj/ica, nastavnik/ica	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ućitelj/trener (vanškolske aktivnosti)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Porodićni prijatelj	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Drugo	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Neodređeno	0,0	0,0	0,0	0,9	0,7
Historija zloupotrebe supstanci					
Neodređeno	18,4	0,0	9,7	6,5	9,7

Nema	15,8	0,0	19,4	20,4	20,1
Zloupotreba droge	7,9	0,0	6,5	1,9	3,7
Zloupotreba alkohola	42,1	100,0	16,1	20,4	23,9
Fizičke/mentalne poteškoće					
Neodređeno	18,4	0,0	12,9	8,3	10,4
Nema	36,8	100,0	19,4	25,0	29,9
Fizički hendikep	7,9	0,0	6,5	2,8	6,0
Psihijatrijski poremećaj	18,4	0,0	12,9	15,7	15,7
Intelektualne poteškoće	0,0	0,0	0,0	5,6	4,5
Historija viktimizacije/zlostavljanja					
Neodređeno	15,8	0,0	16,1	11,1	14,2
Nema	52,6	100,0	29,0	23,1	31,3
Da	0,0	0,0	0,0	1,9	1,5
Nije primjenjivo/nedostajuće	31,6	0,0	54,8	63,9	53,0
Ranije prijave/optužbe					
Neodređeno	21,1	100,0	12,9	8,3	10,4
Nema	34,2	0,0	25,8	15,7	23,9
Da	21,1	0,0	16,1	19,4	18,7
Nije primjenjivo/ nedostajuće	23,7	0,0	45,2	56,5	47,0

Tabela C.2.5.3 Obilježja skrbnika po obliku zlostavljanja

	Oblik zlostavljanja				
	Fizičko nasilje	Seksualno nasilje	Psihološko nasilje	Zanemarivanje	Svi oblici zanemarivanja
Broj skrbnika	26	4	16	68	86
Neodređeno	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1	69,2	100,0	62,5	47,1	51,2
2	30,8	0,0	37,5	52,9	48,8
3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
4 ili više	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Spol					
Neodređeno	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Muški	15,4	25,0	18,8	22,1	23,3
Ženski	57,7	25,0	68,8	51,5	48,8
Neodređeno/nedostajuće	26,9	50,0	12,5	26,5	27,9
Starost					
Neodređeno	23,1	0,0	6,3	38,2	32,6
>18	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
19-24	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
25-34	7,7	0,0	6,3	1,5	2,3
35-44	15,4	50,0	25,0	11,8	12,8
45-54	0,0	0,0	12,5	2,9	4,7
55-64	11,5	0,0	18,8	1,5	3,5
>65	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Nije primjenjivo/ nedostajuće	42,3	50,0	31,3	44,1	44,2
Veza s djetetom					
Neodređeno	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Majka	50,0	25,0	50,0	45,6	41,9
Otac	7,7	25,0	0,0	20,6	18,6
Maćeha	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Očuh	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Brat/sestra	0,0	0,0	0,0	1,5	1,2
Polubrat/polusestra	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dijete od maćeha/očuha	3,8	0,0	6,3	0,0	1,2
Djed/baka	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ostali krvni srodnici	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Tazbina	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Usvojitelji	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Staratelj iz ustanove	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Zdravstveni radnik	7,7	0,0	12,5	2,9	3,5
Partner roditelja	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Drugo	3,8	0,0	18,8	2,9	5,8
Nije primjenjivo/ nedostajuće	26,9	50,0	12,5	26,5	27,9
Tip starateljstva					
Neodređen	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Roditelj	61,5	50,0	56,3	66,2	61,6
Zakonski staratelj	7,7	0,0	25,0	5,9	8,1
Maćeha/ očuh	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Usvajatelj	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Skrbnik	0,0	0,0	0,0	1,5	1,2
Nije primjenjivo/nedostajuće	30,8	50,0	18,8	26,5	29,1

(Tabela C.2.5.3 nastavak)

	Oblik zlostavljanja				
	Fizičko nasilje	Seksualno nasilje	Psihičko nasilje (n=)	Zanemarivanje	Svi oblici zapostavljanja (n=)
Obrazovni nivo					
Neodređeno	26,9	50,0	6,3	7,4	15,1
Nije pohađao školu	0,0	0,0	0,0	1,5	1,2
Pohađao/la nekoliko razreda osnovne škole	0,0	0,0	6,3	2,9	2,3
Osnovna škola	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Nekoliko razreda srednje škole	11,5	25,0	31,3	14,7	16,3
Srednja škola	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Tehnička škola	7,7	0,0	12,5	2,9	3,5
Univerzitet	0,0	0,0	0,0	1,5	1,2
Post-diplomski studij	53,8	25,0	43,8	69,1	60,5
Radni status					
Neodređeno	15,4	25,0	6,3	7,4	10,5
Zaposlen	19,2	25,0	37,5	20,6	23,3
Nezaposlen	15,4	25,0	18,8	7,4	10,5
Penzionisan	0,0	0,0	0,0	2,9	2,3
Drugo/neodređeno	50,0	25,0	37,5	61,8	53,5
Bračno stanje					
Neodređeno	0,0	25,0	0,0	4,4	4,7
Bez partnera	3,8	0,0	6,3	0,0	1,2
Oženjen/udata	11,5	0,0	25,0	13,2	15,1
Živi sa partnerom	7,7	50,0	0,0	7,4	8,1
Ne živi sa partnerom/ rastavljen/a	7,7	0,0	6,3	2,9	4,7
Razveden/a	11,5	25,0	12,5	10,3	11,6
Udovac/ica	3,8	0,0	6,3	1,5	2,3
Drugo/neodređeno	53,8	0,0	43,8	60,3	52,3
Historija zloupotrebe supstanci					
Neodređeno	7,7	25,0	0,0	7,4	8,1
Nema	19,2	25,0	6,3	8,8	14,0
Zloupotreba droge	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Zloupotreba alkohola	3,8	0,0	0,0	0,0	1,2
Fizičke/mentalne poteškoće					
Neodređeno	7,7	25,0	0,0	7,4	8,1
Nema	19,2	25,0	6,3	5,9	11,6
Fizički hendikep	0,0	0,0	0,0	2,9	2,3
Psihijatrijski poremećaj	0,0	0,0	0,0	4,4	3,5

Intelektualne poteškoće	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Historija viktimizacije/zlostavljanja					
Neodređeno	3,8	25,0	0,0	4,4	5,8
Nema	23,1	25,0	6,3	8,8	14,0
Da	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Nije primjenjivo/nedostajuće	73,1	50,0	93,8	86,8	80,2
Ranije prijave/optužbe					
Neodređeno	3,8	25,0	0,0	4,4	5,8
Nema	23,1	25,0	6,3	8,8	14,0
Da	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Nije primjenjivo/ nedostajuće	73,1	50,0	93,8	86,8	80,2

C.2.6. Institucije uključene u praćenje slučajeva ZZD

Tabela C.2.6.1 Institucije uključene u praćenje slučajeva ZZD-a po obliku zlostavljanja

	Oblim zlostavljanja				
	Fizičko nasilje	Seksualno nasilje	Psihičko nasilje	Zanemarivanje	Svi oblici zlostavljanja
	53	5	35	127	168
Procjena prijavljenog slučaja					
Neodređeno	7,5	0,0	0,0	0,0	2,4
Medicinske/zdravstvene službe	30,2	60,0	25,7	10,2	14,9
Službe za mentalno zdravlje	0,0	0,0	0,0	1,6	1,2
Obrazovne institucije	17,0	20,0	11,4	32,3	26,2
Socijalne službe	84,9	80,0	97,1	91,3	89,3
Policijske službe	52,8	40,0	48,6	31,5	37,5
Pravosuđe/ pravne službe	3,8	0,0	2,9	6,3	6,0
Potvrda nasilja					
Neodređeno	11,3	20,0	11,4	6,3	8,9
Medicinske/zdravstvene službe	32,1	40,0	28,6	9,4	13,1
Službe za mentalno zdravlje	1,9	0,0	0,0	0,0	0,6
Obrazovne institucije	11,3	20,0	5,7	26,0	21,4
Socijalne službe	75,5	60,0	82,9	88,2	83,3
Policijske službe	39,6	20,0	37,1	22,0	25,6
Pravosuđe/ pravne službe	1,9	0,0	2,9	2,4	2,4
Poduzete pravne mjere					
Neodređeno	3,8	120,0	11,4	5,5	4,2
Nisu poduzete pravne mjere	0,0	0,0	0,0	0,0	20,8
Službe socijalne zaštite/mjere policije/ BEZ učešća suda	32,1	0,0	22,9	37,0	35,1
Poduzete hitne mjere zaštite	22,6	20,0	20,0	17,3	16,1
Sudske mjere poduzete u cilju zaštite žrtve	11,3	40,0	14,3	6,3	8,9
Oduzimanje roditeljskog staranja	0,0	0,0	0,0	0,8	0,6
Policijske/pravosudne mjere u cilju procesuiranja	9,4	0,0	11,4	12,6	11,9
Plan zaštite/brige					
Neodređeno	7,5	0,0	8,6	1,6	4,2
Dijete ostaje u porodice, bez intervencije	17,0	20,0	2,9	5,5	10,1
Dijete ostaje u porodici, uz planiranu intervenciju	32,1	20,0	34,3	66,9	57,1
Dijete se izmiješta iz porodice (uz saradnju roditelja)	28,3	40,0	28,6	12,6	16,1
Dijete se izmiješta iz porodice po nalogu suda	5,7	0,0	8,6	6,3	4,8
Drugo	9,4	20,0	11,4	4,7	6,0
Nije primjenjivo/nedostajuće	0,0	0,0	5,7	2,4	1,8
Vanporodični smještaj					
Neodređeno	9,4	0,0	11,4	1,6	4,2
Dijete nije izmješteno iz porodice	43,4	40,0	20,0	63,8	60,1
Ustanova za zbrinjavanje djece bez ličnog staratelja	15,1	0,0	20,0	11,8	10,1

Sigurna kuća za majku i dijete zajedno	20,8	20,0	14,3	3,1	8,3
Šira rodbina preuzima staranje nad djetetom	5,7	0,0	11,4	4,7	4,8
Privremeni smještaj u drugu porodicu	1,9	0,0	0,0	1,6	1,2
Usvajanje uz pristanak roditelja ili nalog suda	0,0	0,0	2,9	0,8	1,2
Drugo	1,9	40,0	5,7	3,1	3,0
Nije primjenjivo/ nedostajuće	1,9	0,0	14,3	9,4	7,1

Tabela C.2.6.2 Obračanje službama za skrb djece-žrtava i njihovih obitelji po obliku zlostavljanja

	Oblik zlostavljanja				
	Fizičko nasilje	Seksualno nasilje	Psihičko nasilje	Zanemarivanje	Svi oblici zlostavljanja
	53	5	35	127	168
Obračanje službama					
Neodređeno	11,3	0,0	11,4	9,4	8,3
Nema	43,4	60,0	28,6	25,2	32,1
Program podrške roditeljima	3,8	20,0	2,9	3,1	3,0
Savjetovanje za ovisnike od supstanci	1,9	0,0	0,0	0,0	0,6
Drugi oblici porodičnog savjetovanja	9,4	0,0	2,9	3,1	5,4
Socijalna pomoć	5,7	0,0	11,4	26,0	21,4
Savjetovanje o nasilju u porodici	5,7	0,0	11,4	6,3	6,0
Psihijatrijske usluge	1,9	0,0	2,9	3,9	3,0
Psihološke/terapijske usluge	5,7	20,0	5,7	7,1	7,1
Uključivanje u specijalizovano odjeljenje/program	0,0	0,0	0,0	0,8	0,6
Rekreacijski program	0,0	0,0	0,0	4,7	3,6
Program podrške žrtvama	1,9	20,0	0,0	5,5	4,8
Medicinske/stomatološke usluge	3,8	0,0	2,9	1,6	1,8
Drugi oblik savjetovanja za djecu	0,0	0,0	0,0	2,4	1,8
Pružene usluge					
Neodređeno	0,0	0,0	0,0	0,8	0,6
Nema	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Program podrške roditeljima	3,8	20,0	2,9	3,1	3,0
Savjetovanje za ovisnike od supstanci	1,9	0,0	0,0	0,0	0,6
Drugi oblici porodičnog savjetovanja	9,4	0,0	2,9	3,1	5,4
Socijalna pomoć	5,7	0,0	11,4	25,2	20,8
Narodna kuhinja	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Usluge prihvatilišta	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Savjetovanje o nasilju u porodici	5,7	0,0	11,4	6,3	6,0
Psihijatrijske usluge	1,9	0,0	2,9	3,9	3,0
Psihološke/terapijske usluge	5,7	20,0	5,7	7,1	7,1
Uključivanje u specijalizovano odjeljenje/program	0,0	0,0	0,0	0,8	0,6
Rekreacijski program	0,0	0,0	0,0	4,7	3,6
Program podrške žrtvama	1,9	20,0	0,0	5,5	4,8
Medicinske/stomatološke usluge	1,9	0,0	0,0	1,6	1,2
Drugi oblik savjetovanja za djecu	0,0	0,0	0,0	2,4	1,8

C.3. Potpunost dokumenata koji se odnose na obilježja prijavljenih slučajeva ZZD:

lekcije naučene iz vrijednosti koje nedostaju

Tabela C.3 Dostupnost informacija o obilježjima prijavljenih slučajeva ZZD

	Dostupnost informacija (n=168)			
	Dostupne informacije		Nedostupne informacije (nedostajuće/neodređene)	
	f	%	F	%
Datum prijave (n=168)	132	78,6	36	21,4
Informacije vezane za dijete (n=168)				
Dob	168	100,0	0	0,0
Datum rođenja	162	96,4	6	3,6
Spol	168	100,0	0	0,0
Nacionalnost	23	13,7	145	86,3
Obrazovni status	161	95,8	7	4,2
Radni status	61	36,3	107	63,7
Problemi sa školom	136	81,0	32	19,0
Problemi sa ponašanjem	145	86,3	23	13,7
Problemi sa zloupotrebom supstanci	90	53,6	78	46,4
Dijagnosticirani invaliditeti	108	64,3	60	35,7
Kontaktne podaci (n=168)				
Broj telefona	158	94,0	10	6,0
Adresa	166	98,8	2	1,2
Podaci vezani za događaj (n=168)				
Trajanje zlostavljanja	85	50,6	83	49,4
Izvor prijave	168	100,0	0	0,0
Mjesto događaja	154	91,7	14	8,3
Oblik zlostavljanja	168	100,0	0	0,0
Fizičko nasilje (n=53)				
Potvrđeno/ dokazano	50	94,3	3	5,7
Posebni oblici	46	86,8	7	13,2
Povreda od fizičkog zlostavljanja	26	49,1	27	50,9
Priroda fizičke povrede/a	16	30,2	37	69,8
Seksualno zlostavljanje (n=5)				
Status priznavanja	5	100,0	0	0,0
Posebni oblici	5	100,0	0	0,0
Psihičko nasilje (n=35)				
Staus priznavanja	33	94,3	2	5,7
Posebni oblici	33	94,3	2	5,7
Zanemarivanje (n=127)				
Status priznavanja	118	92,9	9	7,1
Posebni oblici	114	89,8	13	10,2
Procjena ranijih optužbi (n=168)	163	97,0	5	3,0
Potvrda zlostavljanja (n=168)	150	89,3	18	10,7
Poduzete zakonske mjere	139	82,7	29	17,3

Plan zaštite/brige	158	94,0	10	6,0
Vanporodični smještaj	149	88,7	19	11,3

(Tabela C.3. nastavak)

Podaci vezani za počinitelja/e (n=225)

Broj počinitelja	225	100,0		0,0
Staus optužbi	190	84,4	35	15,6
Spol	191	84,9	34	15,1
Dob	105	46,7	120	53,3
Nacionalna pripadnost	18	8,0	207	92,0
Obrazovni nivo	93	41,3	132	58,7
Radni status	128	56,9	97	43,1
Bračno stanje	162	72,0	63	28,0
Veza sa djetetom	179	79,6	46	20,4
Historija zloupotrebe supstanci	76	33,8	149	66,2
Fizičke/mentalne poteškoće	81	36,0	144	64,0
Historija viktimizacije/zlostavljanja	54	24,0	171	76,0
Ranije prijave/optužbe	76	33,8	149	66,2

Kontakt detalji (n=225)

Broj telefona	169	75,1	56	24,9
Adresa	177	78,7	48	21,3

Podaci vezani za skrbnike (n=86)

Odnos s počiniteljima				
Broj staratelja	86	100,0		0,0
Odnos s djetetom	62	72,1	24	27,9
Tip skrbništva	61	70,9	25	29,1
Spol	62	72,1	24	27,9
Dob	20	23,3	66	76,7
Nacionalna pripadnost	2	2,3	84	97,7
Obrazovni nivo	21	24,4	65	75,6
Radni status	31	36,0	55	64,0
Bračno stanje	37	43,0	49	57,0
Veza sa djetetom	12	14,0	74	86,0
Historija zloupotrebe supstanci	15	17,4	71	82,6
Fizičke/mentalne poteškoće	12	14,0	74	86,0
Historijat optužbi za ZZZ	12	14,0	74	86,0

Kontaktni detalji (n=86)

Broj telefona	40	46,5	46	53,5
Adresa	41	47,7	45	52,3

Podaci vezani za porodicu (n=168)

Porodični status	163	97,0	5	3,0
Broj ukućana	157	93,5	11	6,5

Identitet ukućana	157	93,5	11	6,5
Druge žrtva ZSD-a	130	77,4	38	22,6
Drugi tipovi zlostavljanja	102	60,7	66	39,3
Obraćanje službama	110	65,5	58	34,5
Pružene usluge	55	32,7	113	67,3
Podaci o domaćinstvu (n=168),				
Adekvatnost stanovanja	140	83,3	28	16,7
Prihodi domaćinstva	90	53,6	78	46,4
Izvor prihoda	109	64,9	59	35,1
Financijski problemi	103	61,3	65	38,7
Ranije zlostavljanje (n=168)				
Tipovi najokrutnijeg zlostavljanja	78	46,4	90	53,6
Počinitelji	30	17,9	138	82,1
Angažovane službe	28	16,7	140	83,3
Praćenje slučajeva (n=168)	133	79,2	35	20,8

POGLAVLJE D: RASPRAVA I ZAKLJUČCI

Socijalna zaštita u BiH administrativno je organizirana po entitetima i kantonima, te posebno za Distrikt Brčko. To znači da u jednom dijelu države centri za socijalni rad su organizirani tako da djeluju lokalno, ali kao dio centralne vladine organizacije. U drugom dijelu, Federaciji BiH koje je podijeljena u 10 kantona, a socijalna zaštita je pored federalne i na kantonalnoj razini, CSR u ovom dijelu države također djeluju lokalno, ali su odgovorni regionalnom ministarstvu (10 ministarstava za 10 kantona). Ovako složena struktura ukazuje na poteškoće sa kojima se CSR susreću u svom radu. Kako u adekvatnosti i brojnosti obučenog osoblja tako i uvjeta rada uopće.

Protokolom analize dokumentacije prikupljeni su podaci o djelovanju 19 centara za socijalni rad. Između ostalog, o njihovoj strukturi, načinu djelovanja, broju uposlenih, misiji djelovanja, području na kome organizacija pruža socijalne usluge djeci, o formatu arhive/baze podataka, o postojanju specifičnog obrasca za evidentiranje ZZD i njegovoj upotrebi, te o broju zaposlenih koji u organizaciji rade isključivo na slučajevima ZZD, postojanju specijalizirane obuke za ZZD, itd.

Prikupljeni podaci i prikazani u tablicama C.1.2 i C.1.3. ukazuju da su CSR ustanove koje se bave svim oblicima prevencije i u kojima se vrlo često može naći služba ili profesionalac koji pruža pravne usluge korisnicima centra. Svaki centar za svoj okrug pruža usluge socijalne zaštite kako u urbanom dijelu tog okruga, tako i u ruralnom. Prema prikupljenim podacima mali broj CSR ima specijalizirani program obuke za zaposlene o problemima ZZD, kao što je izvještavanje o ZZD ili evidentiranje. Većina ih izvještava o postojanju obuke, ali one koja nije formalna. CSR uglavnom izvještavaju o postojanju statističkih podataka o zlostavljanju i zanemarivanju djece. Većina ih navodi da u njihovoj organizaciji postoje stručnjaci obučeni za evidentiranje ZZD, iako jedan dio njih navodi da je obuka bila neformalna. Sa djecom žrtvama ZZ uglavnom rade ili socijalni radnici ili psiholozi. Arhiva je u većini CSR i pisana i elektronska. Prema našim iskustvima sa terena, pisana arhiva je uglavnom dostupna, no elektronskoj arhivi, istraživači su imali ograničen ili nikakav pristup. Samo mali broj centara posjeduje i poseban Obrazac za prijavu ZZD putem kojega bi mogli prikupljati i sistematizirati podatke o slučajevima ZZD (iako u tablici C.1.3 stoji da 8 od 19 centara ima takav obrazac, 7 od tih 8 centara pripadaju jednom kantonalnom centru koji ima nadležnost nad njima i uslijed kojeg svi koriste istu proceduru prijave). U centrima u kojima i postoje obrasci za evidentiranje obiteljskog nasilja ti obrasci nisu prilagođeni djetetu žrtvi nasilja u obitelji, nego odrasloj osobi žrtvi. Skoro svi CSR (17) navode da se u njihovim arhivama ZZD vrlo rijetko arhivira izolirano, nego da arhive najviše obuhvaćaju kombinirane slučajeve (nasilje u porodici, alkoholizam i druge ovisnosti člana porodice, rad sa osobama sa smetnjama u mentalnom zdravlju i slično). Također, svi centri vode evidencije slučajeva i kroz pisanu arhivu i narativne opise iz kojih, pokazat će se kasnije u ovom izvještaju, smo najviše podataka uspjeti prikupiti kroz Obrazac o izdvajanju informacija.

Kao što je već u poglavlju o izazovima spomenuto, bazični podaci koji su nam bili potrebni za izračunavanje incidencije ZZD u BiH ne prikupljaju se već dugo. Zadnji popis stanovništva iz kojeg je vidljivo koliko ima djece uzrasta 11, 13 i 16 godina urađen je 1991. godine. U tablici C.2. se nalaze samo grube procjene populacije djece uzrasta 11, 13 i 16 godina. Procjene se baziraju na broju djece koja su pohađala osnovne i srednje škole u FBiH i RS u 2010 godini. Da bi se dobile procjene populacije djece uzrasta 11 i 13 godina ukupan

broj osnovnoškolske djece za svaki od entiteta, podijeljen je sa osam jer se pretpostavilo da je u svakom od razreda jednak broj djece u razredu, zatim se pomnožilo sa dva (zbog dvije dobne skupine koje su u toj populaciji). Pretpostavilo se i to da je jednak broj djevojčica i dječaka u svakom od razreda. Procjene populacije šesnaestogodišnjaka bazirane su na ukupnom broju srednjoškolske djece u svakom od entiteta i podijeljeno sa četiri (četiri razreda srednje škole). I tu se pretpostavilo da je jednak broj djevojčica i dječaka u svakom od razreda. Podaci o broju školske populacije temelje se na podacima Federalnog statističkog zavoda i Statističkog zavoda Republike Srpske za 2010 godinu. Podaci o broju identificiranih slučajeva zlostavljanja i zanemarivanja djece su također prikaz prigodnog uzorka. Stvarni podaci o broju identificiranih slučajeva zlostavljanja i zanemarivanja, zapravo ne postoje jer se veliki broj slučajeva po CSR vodi pod drugim imenima, a radi se o slučajevima ZZD.

Zbog svega navedenog, vrlo je teško govoriti o pouzdanim pokazateljima incidencije zlostavljanja i zanemarivanja djece u našoj zemlji. Na temelju prikupljenih podataka, u ovom izvještaju, ipak možemo ukazati na trendove ZZD. Sukladno analizi evidentiranih slučajeva ZZD u CSR incidencija svih oblika nasilja, za ukupnu populaciju jedanaestogodišnjaka, trinaestogodišnjaka i šesnaestogodišnjaka u BiH iznosi 1,67%. To znači da na 100 000 djece možemo očekivati 1670 prijavljenih slučajeva zlostavljanja i zanemarivanja. Za fizičko zlostavljanje ona iznosi 0,53% za seksualno zlostavljanje 0,05%, za psihičko 0,35%, a najviša je za zanemarivanje 1,26%. Incidencija svih oblika nasilja je nešto viša za dječake (1,77%) nego za djevojčice (1,57%). Očigledno je da se incidencija ZZD u ukupnoj populaciji ne može procjenjivati samo na osnovu slučajeva zvanično prijavljenih kao zlostavljanje ili zanemarivanje. Prijavljeni slučajevi obično su samo dio pojave i stoga mogu biti možda samo polazna točka za utvrđivanje postojanja problema.

Protokolom analize dokumentacije prikupljeni su podaci o karakteristikama prijavljenog događaja nasilja nad djecom u obitelji, tj. o evidentiranim oblicima doživljenog nasilja, status svakog od oblika, te priroda pretrpljenih povreda. Prikupljeni podaci i prikazani u tablicama C.2.1.1. do C.2.1.6. ukazuju da od 168 djece žrtava zlostavljanja, 124 njih su bile žrtve jednoga od oblika zlostavljanja, a 44 više vrsta istovremeno. Djeca najčešće doživljavaju zanemarivanje pri čemu u 78% prijavljenih slučajeva se radi o zanemarivanju obrazovanja djeteta, 63,8% fizičkog zanemarivanja i 61,4% medicinskog zanemarivanja. Fizičko nasilje je također značajno prisutno u evidentiranim slučajevima, pri čemu djeca najčešće doživljavaju šamaranje/udaranje (54,7%), guranje/udaranje/bacanje (45,3%), te udaranje po glavi (39,6%). Zabrinjavajući je podatak da u 63,6% od 53 evidentirana slučaja fizičkog zlostavljanja nije evidentirana priroda pretrpljene povrede. U 37,1% slučajeva djeca svjedoče nasilju u obitelji. Prilikom prikupljanja podataka o seksualnom zlostavljanju naišli smo na podatke o pet slučajeva seksualnog zlostavljanja od kojih su svih žrtve ženskog spola. Vrlo je teško govoriti o razlikama u doživljavanju različitih oblika zlostavljanja s obzirom na spol budući da su u 53% slučajeva registrirane žrtve dječaci, a u 47% slučajeva djevojčice uzrasta 11, 13, i 16 godina.

Ovim protokolom su se željeli prikupiti podaci i o karakteristikama djece žrtava zlostavljanja i zanemarivanja. Podaci su prikupljeni o uzrastu djeteta, spolu, nacionalnosti/etničkoj pripadnosti, obrazovnom status, radnom status, problemima sa školom, problemima sa ponašanjem, te problemima sa zloupotrebom supstanci i zdravstvenim stanjem djeteta. Tablice od C.2.2.1. do C.2.2.5. jasno oslikavaju obilježja djece evidentirane kao žrtve ZZ, razlike u odnosu na oblike zlostavljanja koje su doživjeli, te dob i spol.

Većina djece registriranih kao žrtve zlostavljanja pohađa školu (84,5%), ali mnogi od njih imaju probleme u školi koji se ogledaju kroz poteškoće u učenju (38,7%) ili neredovito pohađanje nastave. Značajno su prisutni i problemi kod kuće (35,7%), kao i negativan utjecaj vršnjaka na njih (18,5%). Većina njih, zapravo, nema problem sa zlouporabom supstanci (45,8%), te vrlo mali broj evidentiranih slučajeva djece ima neki zdravstveni problem.

Podaci koji su prikupljeni o karakteristikama obiteljskog okruženja djece žrtava zlostavljanja i zanemarivanja su: bračno stanje odraslih s kojima dijete trenutno živi, broj ukućana, identitet ukućana koji nisu dijete-žrtva, prisutnosti nasilja u obitelji, izvještaj o neodgovarajućim uvjetima stanovanja obitelji, prihod domaćinstva, te financijski problem s kojima se obitelj suočava. Prikupljeni podaci pokazuju da su roditelji većine djece registriranih kao žrtve zlostavljanja vjenčani (42,3%). Obitelj, pored djeteta žrtve ZZ, čini još od dva do četiri člana. Djeca žrtve nasilja najčešće žive u obitelji sa oba roditelja. Članovi obitelji djece žrtava ZZ su majke (74,4%), očevi (56,5%) i braća/sestre (66,7%). Nasilje nad drugim članovima obitelji je također prisutno, pogotovu partnersko nasilje koje u obiteljima čija su djeca prijavljena kao žrtve fizičkog nasilja je zastupljeno čak 39,6%. Braća/sestre najčešće, također, doživljavaju neki od oblika nasilja u obitelji (36,9%). Uvjeti stanovanja su uglavnom neadekvatni (52,4%), a primanja vrlo niska (42,9%). 44,6% obitelji ima teške financijske problem sa kojima se suočava.

Analiza prikupljenih podataka za 168 registriranih slučajeva ZZD ukazuje da je za sve oblike nasilja prijavljen 91 počinitelj koji nije skrbnik, a 134 njih koji su i počinitelji nekog od oblika nasilja, ali i skrbnici djeteta žrtve. Osobe koji su počinitelji u evidentiranim slučajevima ZZ u CSR su uglavnom osobe za koje se pouzdano zna da su počinitelji nasilnog događaja (79,7%) i u većini slučajeva su to muškarci (71,2%). Podaci o starosti počinitelja, bračnom statusu, stupnju obrazovanja, kao radnom statusu nisu u potpunosti pouzdani, jer u preko 40% slučajeva uopće se ne evidentiraju. Zabrinjavajuće je da se u preko 20% slučajeva gdje počinitelj nije i skrbnik nema informacije o odnosu počinitelja i djeteta-žrtve, kao niti historija viktimizacije počinitelja (39%).

Počinitelji, koji su istovremeno i staratelji djeteta žrtve, su osobe za koje se pouzdano zna da su počinitelji nasilnog događaja (94,8%) i u 59% slučajeva su to muškarci, a u 41% slučajeva su to žene. Starost staratelja počinitelja se uglavnom kreće u rasponu od 35 do 55 godina. Od 134 počinitelja koji su istovremeno i staratelji djeteta žrtve majke su počiniteljice u 40,3% slučajeva, a otac 56% slučajeva. Očevi su češće počinitelji svih oblika nasilja: i fizičkog (68,4%) i psihičkog (64,5%) i zanemarivanja (50%). Podaci o stupnju obrazovanja, radnom statusu, historiji viktimizacije i postojanju zdravstvenih problema nisu u potpunosti pouzdani jer se vrlo rijetko evidentiraju.

Iz tablica C.2.6.1 i C.2.6.2 je vidljivo da u analiziranim slučajevima zlostavljanja i zanemarivanja, socijalne službe uglavnom evidentiraju i potvrđuju da se nasilje dogodilo (83,3%), potom policijske službe (25,6%), pa tek onda pravosudne (2,4%). U malom broju slučajeva su poduzete pravosudne radnje (11,9%), a u većini njih su poduzete mjere socijalnih i policijskih službi bez sudjelovanja pravosudnih službi (35,1%). Djeca žrtve nasilja uglavnom ostaju u svojim obiteljima za koju se planira interventni rad (57,1%).

Tablica C.3 donekle oslikava kakvo je dokumentiranje i praćenje prijavljenih slučajeva nasilja nad djecom u obitelji u CSR. Prema prikupljenim podacima iz 168 prijavljenih slučajeva ZZD u CSR zaključujemo da, iako ne postoje standardizirani obrasci prikupljanja podataka o djetetu žrtvi, podaci o žrtvi se najčešće dobro dokumentiraju, naročito poteškoće vezane uz obrazovanje, poteškoće sa zdravljem i problemi u ponašanju.

Nasilni događaj se najčešće uvijek dobro dokumentira, specifične forme nasilnog događaja kao i status potvrde i prijave nasilnog događaja. Vrlo dobro se dokumentiraju i podaci o staratelju djeteta žrtve, kao i obiteljske prilike u kojim dijete obitava (od broja članova obitelji, preko srodstva, financijskih prilika i uvjeta stanovanja). U malom broju slučajeva se vodi evidencija o socijalnim, ali i svim drugim uslugama koje je obitelj ranije primala u CSR. U dokumentaciji o djeci žrtvama nasilja uglavnom nedostaju podaci o počinitelju. Neka značajna obilježja počinitelja ne evidentiraju se sustavno u dokumentaciji: starost, stupanj obrazovanja, zloraba alkohola i psihoaktivnih supstanci, zdravstveni status, doživljeno zlostavljanje u djetinjstvu i prethodne prijave za slično djelo. Pored navedenog iskustva sa terena ukazuju da nedostaje sustavno, jedinstveno i jednostavno prikupljanje i praćenje podataka kako o djetetu, tako o nasilnom činu i počinitelju.

PREPORUKE

Nakon prikaza trenutnog stanja evidentiranja i praćenja slučajeva zlostavljanja i zanemarivanja u ključnim institucijama socijalne zaštite djeteta žrtve zlostavljanja i zanemarivanja, nameće se nekoliko zaključaka i preporuka u tom pravcu.

U Bosni i Hercegovini, na razini države, nema standardizirane procedure u evidentiranju i praćenju slučajeva zlostavljanja i zanemarivanja djece. Unutar centara za socijalni rad nema jasno i ujednačeno definirane pojave ZZD. U skladu s tim predmeti po CSR se vode pod drugim problematičnim ponašanjima (nasilje u porodici, mirenje bračnih partnera, alkoholizam i druge ovisnosti člana porodice, rad sa osobama sa smetnjama u mentalnom zdravlju i slično) te se može očekivati da mnoge žrtve zlostavljanja i zanemarivanja ne budu otkriveni. CSR nemaju strukturirane obrasce za prijavu ZZD, uzimanja izjava, pa sve do kontaktiranja drugih nadležnih ustanova. Podaci koji se vode o ZZD često su šturi ili nepotpuni. U većini centara nema specijaliziranih službi koje se specijalno educirane za rad sa djecom žrtvama zlostavljanja i zanemarivanja.

Usljed svega navedenog nameće se prijerka potreba razvoja i **standardizacije** sustava vođenja podataka i praćenja o djetetu žrtvi zlostavljanja i zanemarivanja. Nameće se potreba za unapređenjem i revizijom **vrste podataka** koji se prikupljaju u slučajevima nasilja nad djecom.

Uspostavljanje sustava evidentiranja u različitim sustavima koji rade na slučajevima nasilja nad djecom doprinosi stvaranju jasne i stvarne slike o incidenciji prijavljenih slučajeva zlostavljanja i zanemarivanja u nekoj državi što može biti polazna točka za utvrđivanje ozbiljnosti postojanja problema.

Pored navedenoga, važnim se smatra istaknuti kako treba pokrenuti cijeli niz profesionalnih edukacija i osnaživanje profesionalaca zaposlenih u CSR za rad sa djecom žrtvama zlostavljanja i zanemarivanja u obitelji.

Također je potrebno unaprijediti načine arhiviranja podataka o slučajevima ZZD, te potaknuti masovno elektronsko arhiviranje kako bi se lakše rukovalo podacima i bazama.

Iako su u jednom dijelu BiH, Ministri u Vladi Republike Srpske potpisali protokol o postupanju u slučaju nasilja, zlostavljanja ili zanemarivanja djece, a u drugom entitetu, koji se sastoji od 10 kantona, je takav protokol potpisan samo u nekolicini njih, smatramo da je takav protokol važno potpisati na razini cijele države i implementirati ga. Osnovna svrha ovog protokola je unapređenje društvene brige za dijete i njegova zaštita, te potrebna pomoć u svim situacijama u kojima je dijete izloženo nekom od oblika nasilja, zlostavljanja ili zanemarivanja na način da se osigura adekvatna i blagovremena reakcija nadležnih službi.

LITERATURA

1. Council for Children BH, (2006). Initial report on violence against children in Bosnia and Herzegovina. Retrieved from http://www.scn-see.ba/d_upload/InitialReportBosnia.pdf
2. Council of Ministries of BiH, (2011). Action plan for children in BH (2011-2014). Retrieved from: http://www.mhrr.gov.ba/ljudska_prava/djeca_bih/Akcioni%20plan%20za%20djecu%202011%202014.pdf
3. Federalni zavod za statistiku, Federacija Bosne i Hercegovine (2011): Srednje obrazovanje u Federaciji Bosne i Hercegovine: kraj 2009/2010. i početak 2010/2011., (Statistički bilten, no. 157), Sarajevo
4. Federalni zavod za statistiku, Federacija Bosne i Hercegovine (2011): Predškolsko obrazovanje 2010. godini, Osnovno obrazovanje: kraj 2009/2010.godine i početak 2010/2011.godine (Statistički bilten, no. 156), Sarajevo
5. Government of RS, (2009). Draft strategy for fight against family violence in RS 2009 – 2013. Retrieved from <http://www.vladars.net/sr-SP-Cyrl/Pages/splash.aspx>
6. Institution of the BiH Ombudsmen for Human Rights (2009). Analysis of the harmonization of the legislation of BiH with the Convention on the rights of the children. Retrieved from: <http://www.ombudsmen.gov.ba/materijali/analysischild.pdf>
7. Ministry of Human Rights and Refugees B&H, (2007) National Strategy for Combating Violence against children from 2007 to 2010. Retrieved from http://www.scn-see.ba/d_upload/Drzavna_strategija2007.pdf
8. Ministry of Human Rights and Refugees B&H, (2012). Report on implementation of Strategy for Fight Against Violence on Children 2007-2010. Retrieved from: <http://www.mhrr.gov.ba/PDF/LjudskaPrava/Izvjestaj%20o%20implementaciji%20Strategije%20za%20borbu%20protiv%20nasilja%20nad%20djecom%202007-2010%20.pdf>
9. Republički zavod za statistiku, Republika Srpska (2011): Osnovno obrazovanje: kraj 2009/2010. i početak 2010/2011., (Statistički bilten, no. 11), Banja Luka
10. Republički zavod za statistiku, Republika Srpska (2011): Srednje obrazovanje: kraj 2009/2010. i početak 2010/2011, (Statistički bilten, no. 10), Banja Luka
11. <http://www.mhrr.gov.ba/PDF/LjudskaPrava/Izvjestaj%20o%20implementaciji%20Strategije%20za%20borbu%20protiv%20nasilja%20nad%20djecom%202007-2010%20.pdf>

ANEKSI

ANNEX I: Popis organizacija koje su pružile podatke

ANNEX II: Obrasci I & II

ANNEX III: Smjernice za istraživače